

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS POIKKEUSLUVALLA SALLITTAVASTA ILVEKSEN METSÄSTYKSESTÄ METSÄSTYSVUONNA 2017–2018

Pääasiallinen sisältö

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa vahvistetaan suurimmat sallitut saalismäärät ilveksen rauhoituksesta poikkeamiseksi sekä eräitä aluerajoituksia.

Luonnonvarakeskus (Luke) arvioi, että Suomessa on noin 2 355–2 495 yli vuoden ikäistä ilvestä ennen syksyn 2017 metsästyskautta. Poronhoitoalueen ulkopuolella ilveskannassa on pentuemäärien lisäystä selvästi Pohjois- ja Etelä-Savossa sekä hieman myös Kaakkois-Suomessa. Ilveskannassa havaitaan loivaa laskusuuntausta useilla alueilla, mutta selvempää laskua pentuemäärien osalta on vain Oulun poronhoitoalueen ulkopuolisessa osassa, Kainuussa sekä Keski-Suomessa. Poronhoitoalueella ilveskannan koon arvioidaan pysyneen edellisen vuoden tasolla.

Ilvesten määrä väheni verrattuna vuoteen 2016 (2 490–2 560). Vuonna 2016 arvioidaan syntyneen vähintään 433–469 pentuetta, mikä on noin kolme prosenttia vähemmän kuin vuonna 2015.

Aiemmin muun Suomen kannanhoitoalue oli jaettu kahtia itäiseen ja läntiseen osa-alueeseen, mutta asetuksessa esitetään verotusta pelkästään muun Suomen kannanhoitoalueelle, koska itäisellä ja läntisellä osa-alueella ei ole enää havaittavissa juurikaan erilaista kasvupotentiaalia. Asetuksessa esitetään verotukseksi 17,4 %. Maa- ja metsätalousministeriön linjauksena on aiemmin ollut kannan kasvun taittaminen ja tihentymien purkaminen. Nyt kanta on hienoisessa laskussa ja pyrkimyksenä on etsiä verotusmäärä, jolla ilveskanta pysyy suurin piirtein nykyisen suuruisena. Ilveksen esiintymisalue ei ole enää laajentunut ja Suomen riistakeskuksen aluetoimistojen alueiden välillä erot sekä kannan kehityssuunnissa että nopeuksissa ovat tasaantuneet aikaisempaan verrattuna. Metsästysverotuksella tavoiteltu populaation pienentyminen näyttäisi alkaneen odotetun viiveen jälkeen näkyä arvioluvuissa lähes koko maan mittakaavassa. Kanta-arvion perusteella tavoitteissa on siten onnistuttu ainakin osittain. Ilvekseen ja pieniin hirvieläimiin liittyvää konfliktia ovat helpottaneet leudot talvet, jonka johdosta pienten hirvieläinten kannat ovat kasvussa.

Lukumäärällisesti esitetään asetuksen voimassaoloajalle **404** yksilön ilveskiintiötä muun Suomen kannanhoitoalueelle.¹ Kiintiö olisi samansuuruinen kuin viime metsästyskaudella.

Luonnonvarakeskuksen kannanseurannan ja sitä tukevan tutkimustyön perusteella suurpedot ovat metsäpeuralle potentiaalisin heikon vasatuoton ja kuolevuutta aiheuttava ensisijainen tekijä. Luonnonvarakeskuksen metsäpeurojen vasaseurannat osoittavat, että panta-aineistosta vain kolmasosa syntyneistä oli elosyyskuussa enää hengissä. Lisäksi suurpedot aiheuttavat hävikkiä aikuisille metsäpeuroille, joiden kuolinsyistä noin 60 % on määritetty suurpetojen osalle. Suomen riistakeskuksen tulee kohdentaa poikkeuslupia metsäpeuran suojelemiseksi, jotta ilveksen aiheuttamaa vasahävikkiä saadaan pienemmäksi erityisesti metsäpeuran vasonta-alueilla. Lupien kohdentaminen metsäpeura-alueille hyödyttää myös poronhoitoaluetta. Huomiota tulee kiinnittää myös alueisiin, jonne metsäpeuroja on suunniteltu siirrettävän osana Metsäpeura Life -hanketta. Lupien kohdentaminen myös muualle poronhoitoalueen eteläpuolelle saattaa vähentää nuorien yksilöiden siirtymistä poronhoitoalueelle ja näin vähentää porovahinkoja.

Poronhoitoalueella ilveskanta on harva, havaintoaineisto alueellisesti huonosti kattavaa ja alueella esiintyy vain noin 4 % Suomen arvioidusta ilveskannasta. Poronhoitoalueen verotus perustuisi porovahinkojen mah-

¹ 17,4 % verotus 2017/2018 on laskettu muun Suomen kannanhoitoalueen kanta-arviohaarukan keskiarvosta laskettuna (2322,5*0,174) => 404 yksilöä

dollisimman tehokkaaseen vähentämiseen. Poronhoitoalueen ilveksen porotalouselinkeinolle aiheuttamat vahingot ovat edelleen huomattavat ja ilveksen aiheuttama laskennallinen vahinko porotaloudelle oli vuonna 2016 n. 1,49 miljoonaa euroa vuodessa. Ennakkoarvioiden mukaan ilveksen aiheuttamat vahingot ovat kasvussa varsinkin Kainuussa ja Lapissa ja koko vuoden vahingot tulevat nousemaan n.1,87 miljoonaan euroon.

Esitys pohjautuu Luonnonvarakeskuksen (Luke) laatimaan populaatiomalliin, joka tuottaa ennusteen ilveskannan kehityksestä vuoteen 2020 saakka havaitun kannankehityksen ja verotusmäärien perusteella. Populaatiomalli koskee vain poronhoitoalueen ulkopuolella olevaa muun Suomen kannanhoitoaluetta.

1 Nykytila

Ilves on rauhoitettu metsästyslain (615/1993) 37 §:n nojalla koko maassa ympäri vuoden. Rauhoituksesta voidaan kuitenkin poiketa metsästyslain 41 §:n poikkeuslupasääntelyn nojalla.

Metsästyslain 41 §:n 5 momentin mukaan poikkeuslupien ja 41 a §:n 4 momentissa tarkoitetun kiintiön nojalla pyydetävän saaliin vuotuista määrää voidaan rajoittaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, jossa voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, mitä riistaeläinlajeja rajoitus koskee, suurimmasta sallitusta saalis määrästä, saalisyksilöiden sukupuolesta ja iästä sekä alueesta, jota rajoitus koskee. Maa- ja metsätalousministeriöllä on siten toimivalta rajoittaa poikkeuslupien nojalla pyydetävän saaliin määrää ja aluetta.

Suomen riistakeskukselle on annettu 1.3.2011 voimaan tulleella riistahallintolailla (158/2011) toimivalta myöntää riistaeläinten pyynti- ja poikkeuslupia. Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jossa em. kaltaiset julkiset hallintotehtävät hoidetaan rikosoikeudellisella virkavastuulla. Suomen riistakeskusta ohjaa ja valvoo maa- ja metsätalousministeriö. Poikkeuslupiin liittyvä Suomen riistakeskuksen harkintavalta on myös hyvin pitkälle sidottua harkintaa, jota rajaavat Euroopan unionin luonto- ja lintudirektiivit. Suomen riistakeskuksen luvat koskevat lisäksi yksittäistä eläintä tai eläimiä. Suomen riistakeskuksen harkintaa rajaa myös tämä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella määräämä suurin sallittu saalismäärä ja aluetta koskeva rajoitus.

Lähtökohtaisesti Suomen riistakeskus ei voi poiketa näistä määristä tai myöntää poikkeuslupia asetuksessa mainitun alueen ulkopuolelle. Poronhoitoalueen ilveskiintiötä ei kuitenkaan aseteta. Siitä luovuttiin, koska kanta-arvio on siellä epäluotettavampi kuin muualla maassa. Luken mukaan poronhoitoalueen ilveskantaa on vaikea arvioida, koska kyseessä on suuri alue, jolta löytyy harvakseltaan petoyhdysmiehiä. Myös pentuehavainnot tehdään muuhun maahan verrattuna vähän. Merkittävä osa poronhoitoalueen ilvespopulaatiosta lieenee nuoria ja pääosin poronhoitoalueen ulkopuolelta vaeltavia nuoria aikuisia. Kanta-arviota luotettavamman perustan ilveksen poikkeusluville poronhoitoalueella antavat ilveksen aiheuttamat porovahingot, joita voidaan seurata lähes reaaliaikaisesti Riistavahinkorekisterin kautta.

Harkintavaltaa rajaavat myös luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivissä 92/45/ETY, jäljempänä *luontodirektiivi*, mainitut myöntämisperusteet ja niiden tulkintasisältö, mikä on muotoutunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen sekä luontodirektiivin tiukkaa suojelua koskevan ohjeasiakirjan² kautta. Ohje on tarkoin ohjeistus direktiivin tulkintaan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuja lukuun ottamatta. Ohje perustuu pääosin keskeisiin Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuihin sekä komission oikeuspalvelun näkökulmiin tietyissä erityiskysymyksissä sekä Artikla 12 -työryhmän työpanokseen. Ohje on tarkoitettu takaamaan yhteinen ymmärrys sekä kansallisten että alueellisten viranomaisten, suojelutahojen sekä muiden tahojen kesken, niiden jotka ovat vastuussa tai mukana luontodirektiivin toimeenpanossa. Se pyrkii tarjoamaan käytännöllisiä ja joustavia tapoja säännösten soveltamiseen huomioiden olemassa olevan lainsäädäntökehityksen.

² http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/index_en.htm

Myös EY-tuomioistuin on hakenut tulkintaansa tukea ohjeesta. Tulkintaohje luo selkeän ja johdonmukaisen perustan 16 artiklan soveltamiselle. Tulkintaohjeessa nimenomaisesti suositellaan luontodirektiivin 16 artiklan 1 e poikkeusperusteen käyttöä eli kannanhoidollista metsästystä silloin, kun jäsenvaltiossa on tiettyä lajia koskeva hoitosuunnitelma käytössä. Esimerkkinä komissio mainitsee ilveksen hoitosuunnitelman Latviassa. Komissio toteaa, että rajoitetulla ja tiukasti kontrolloidulla metsästäjien toimesta tapahtuvalla pyynnillä voidaan katsoa olevan positiivinen vaikutus populaatioon ja yleiseen mielipiteeseen. Siksi toiminta noudattaa täysin luontodirektiivin 16 artiklan 1 e kohtaa.

Ilves kuuluu luontodirektiivin liitteen IV ns. tiukasti suojeltuihin lajeihin. Suomen suurpetokantojen hoito perustuu hoitosuunnitelmiin, jotka on valmisteltu ottaen huomioon EU:n luontodirektiivin ja perustuslain sekä muun lainsäädännön vaatimukset ja yhteensovittamalla paikallisen väestön näkökulmia laajan kansalaisten osallistamisen avulla. Ilveskannan hoitosuunnitelma on vahvistettu 15.12.2006. Ilveksen hoitosuunnitelman valmistelua edelsi tutkimusprosessi, joka toteutettiin kuulemismenettelyä käyttäen. Näiden pohjalta valmistui tutkimusraportti ”Ilveksiä ja ihmisiä”³.

Luontodirektiivin 12 artikla edellyttää, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarpeelliset toimenpiteet näiden lajien tiukan suojelujärjestelmän käyttöönottamiseksi ja kiellettävä mm. kaikki näiden lajien yksilöitä koskeva tahallinen pyydystäminen ja tappaminen. EU:n jäsenenä Suomi on velvollinen saattamaan yhteisöoikeuden säännökset voimaan ja noudattamaan niissä asetettuja tavoitteita suotuisan suojelun tason säilyttämiseksi. Suomi on rauhoittanut metsästyslain 37 §:llä ilveksen ympäri vuoden.

Luontodirektiivi sallii kuitenkin poikkeamisen tiukasta suojelujärjestelmästä. Direktiivin 16 artiklassa säädetään tarkemmin niistä yksityiskohdista, joita suojelusta poikkeamisessa on sovellettava. Suojelusta poikkeaminen on mahdollista, mikäli toimenpiteelle ei ole muuta tyydyttävää ratkaisua, eikä poikkeaminen heikennä lajin suojelutasoa. Tämän lisäksi poikkeamisen on täytettävä yksi erityisistä poikkeamisperusteista: esim. erityisen merkittävien vahinkojen estäminen tai ns. kannanhoidolliset perusteet. Luontodirektiivissä ei ole erityisiä vuodenaikaan sidottuja rajoitteita poikkeamiselle, joten poikkeaminen näiden lajien suojelusta on siten mahdollista myös keväällä. Luontodirektiivi kuitenkin edellyttää kansallisen viranomaisen tapauskohtaista harkintaa.

Suomi on pannut täytäntöön luontodirektiivin 16 artiklan poikkeussäätelyn metsästyslailla. Säätely on metsästyslain 41 sekä 41 a §:ssä. Poikkeuslupa ilveksen metsästämiseksi voidaan myöntää ensinnäkin ns. vahinkoperusteisena poikkeuslupana. Poikkeamisella pyritään esimerkiksi estämään erityisen merkittäviä vahinkoja tai turvaamaan ihmisten turvallisuutta. Poikkeaminen ei saa kuitenkaan heikentää lajin suotuisaa suojelutasoa tai sen saavuttamista ja poikkeaminen on mahdollista vain, jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole ratkaista ilveksen aiheuttamaa ongelmaa.

On kuitenkin huomattava, että tämän lisäksi suurpetoja voidaan metsästää myös silloin, kun ne eivät ole aiheuttaneet vahinkoa. Tällaiset ns. kannanhoidollisella perusteella myönnettävät poikkeusluvut ovat tarpeen kannan säatelemiseksi ja eläinten arkuuden säilyttämiseksi. Kannanhoidollisista poikkeusluvista säädetään metsästyslain 41a §:n 3 momentissa, jossa todetaan, että ilvestä koskeva poikkeuslupa voidaan myöntää myös tarkoin valvotuissa oloissa valikoiden ja rajoitetusti tiettyjen yksilöiden pyydystämiseksi tai tappamiseksi. Valtioneuvoston asetuksessa metsästyslaissa säädetyistä poikkeuksista (452/2013) on säädetty mm. poikkeuslupien hakemisesta, poikkeamisen edellytysten arvioinnista, kannanhoidollisen metsästyksen ajoista, lupamääräyksistä ja saaliin ilmoittamisvelvollisuudesta.

Edellä mainittu valtioneuvoston asetus tuli voimaan 24.6.2013. Sen mukaan metsästyslain 41 a §:n 3 momentin nojalla myönnettävällä niin sanotulla kannanhoidollisella poikkeusluvalla voidaan pyydystää ilvestä lokakuun ensimmäisestä päivästä helmikuun viimeiseen päivään poronhoitoalueella ja muualla maassa joulukuun ensimmäisestä päivästä helmikuun viimeiseen päivään. Naarasta, jota vuotta nuorempi pentu seuraa, ei kuitenkaan saa edelleenkaan pyydystää. Poronhoitoalueen pidemmällä pyyntiajalla pyritään tehokkaam-

³ <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Julkaisuja7.pdf>

paan kannanhoidollisten poikkeuslupien käyttämiseen poronhoitoalueella. Metsästysajan pidennys on osa niitä toimenpiteitä, joilla ilvesten aiheuttamia porovahinkoja pyritään vähentämään.

Poronhoitoalueella maa- ja metsätalousministeriön asettama suurin sallittu saalismäärä jäi usean vuoden ajan täyttymättä osin vaikeiden pyyntiolosuhteiden (mm. lyhyt valoisuuden aika, lumiolosuhteet) tai ylipäättään maaston haasteellisuuden takia. Ilveksen aiheuttama laskennallinen vahinko porotaloudelle oli vuonna 2016 n. 1,49 miljoonaa euroa vuodessa. Ennakkoarvioiden mukaan ilveksen aiheuttamat vahingot tulevat nousemaan n.1,87 miljoonaan euroon (kuvat 5 ja 6).

Ilveskannan hoitosuunnitelma toteaa, että tavoitteena ei ole lisätä ilveskantaa poronhoitoalueella. Ilvesten liikkuminen Skandinavian ja Venäjän välillä ei ole uhattuna etenkin kun niillä on esteetön mahdollisuus liikua kevät- ja kesäaikaan, jolloin ilves on rauhoitettu ja vahinkoyksilöön kohdennettu poikkeuslupapyyntikin sulan maan aikana on käytännössä aika mahdotonta.

Tarkoin valvotuissa oloissa tavoite täyttyy siten, että Suomen riistakeskus harkitsee aina ennen poikkeuslupapäätöksen tekemistä vielä erikseen, onko alueittain muuta tyydyttävää ratkaisua ja haaitaako metsästys suotuisan suojelutason säilyttämistä tai sen saavuttamista. Suomen riistakeskus joutuu selvittämään metsästyslaissa säädettyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen nojalla metsästyslain 41 a §:n 1–3 kohdan tapauksissa (ns. vahinkoperusteiset poikkeusluvut) poikkeuslupan kohteena olevan riistaeläinlajin kannan tai kannan tilan haetulla poikkeuslupa-alueella, yksilön käyttäytymisen haetulla poikkeuslupa-alueella, tarvittaessa mm. viranomaisten tiedot, jotka liittyvät poikkeuslupan hakuperusteeseen sekä toimenpiteet, jotka poikkeuslupan sijasta voitaisiin toteuttaa. Tämä Suomen riistakeskuksen täytyy todentaa erikseen jokaisen lupahakemuksen kohdalla sekä lisäksi dokumentoida tarkasti poikkeuslupapäätökseen kaikki luontodirektiivin 16 artiklan 3 kohdassa mainitut yksityiskohtaiset muotovaatimukset, jotka on todettu, jotta luontodirektiivin jäsenvaltioille asettamat velvoitteet raportoinnista voidaan täyttää.

Asetuksen 7 §:n mukaan poikkeuslupan saajan on ilmoitettava Suomen riistakeskukselle ja poliisille metsästyslain 41 §:ssä tarkoitetun poikkeuslupan nojalla tapahtuneen ilveksen pyynnin tuloksesta. Ilmoitus on tehtävä ensimmäisenä arkipäivänä siitä, kun poikkeusluvassa tarkoitettu riistaeläin on tullut pyydystetyksi taikka, jos riistaeläin on jäänyt pyydystämättä, poikkeuslupan voimassaolon päättymisestä. Ilmoituksessa on mainittava pyydystettyjen eläinten määrä, niiden sukupuoli, pyyntiajankohta ja pyyntipaikan koordinaatit. Suomen riistakeskuksen on puolestaan toimitettava maa- ja metsätalousministeriölle edellä mainitut tiedot eläimen pyynnistä kerran kuukaudessa.

Lisäksi metsästyslain 88 §:ssä todetaan metsästyksen valvonnasta. Sen mukaan poliisin, rajavartiolaitoksen ja tulliviranomaisten sekä riistahallintolaissa tarkoitettujen metsästyksenvalvojien tulee toimialueellaan valvoa, että metsästystä koskevia säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan. Valtion omistamilla alueilla lain noudattamista valvovat virkamiehet, joiden tehtäväksi valvonta säädetään tai määrätään eli käytännössä valvontaa hoitavat Metsähallituksen erätarkastajat. Lisäksi maanomistajalla ja metsästysoikeuden haltijalla on oikeus valvoa metsästyslain noudattamista alueellaan. Luontodirektiivin 16 artikla pohjautuu Bernin sopimukseen ja sen 9 artiklaan⁴. Bernin sopimuksen resoluution 9 artiklan tulkinnan mukaan valvonta voi olla joko etukäteistä – eli lupamenettely – tai jälkikäteistä eli metsästyksen aikainen tai saalisraportointiin perustuva valvonta tai edellisten yhdistelmä.⁵ Viimeksi mainittu on hyvin lähellä Suomen tilannetta.

⁴ -- pienissä määrin eräiden eläinten ja kasvien kiinniottamisen, keräämisen, hallussapidon tai muun järkevän hyödyntämisen sallimista varten tarkasti valvotuissa oloissa, valikoivasti ja rajoitetusti.

⁵ <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2237547&Site=&BackColorInternet=B9BDEE&BackColorIntranet=FFCD4F&BackColorLogged=FFC679> Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention (2.12.2011): The provision "under strictly supervised conditions" should be interpreted to mean that the authority granting the exception must possess the necessary means for checking on such exceptions either beforehand (e.g., a system of individual authorisations) or afterwards (e.g., effective on-the-spot supervision), or also combining the two possibilities;

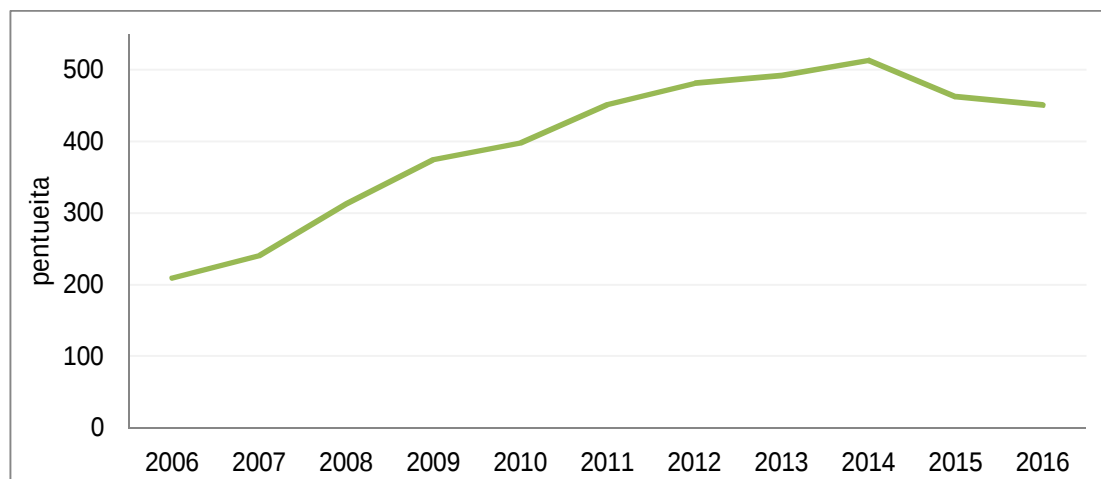
Kun kyse on kannansäätelystä, on mahdotonta osoittaa mitään tiettyjä yksilöitä, mutta alueen rajauksella, joka useimmassa tapauksessa voi olla hyvinkin suppea alue, mahdollisesti ilvestihentymä tai tiettyjen ongelmien ilmentymisalue, saavutetaan valikoivuus. Poikkeusluvassa on rajoitettu yksilömäärä, aika sekä pyyntialue.

2 Luonnonvarakeskuksen lausunto (Luke 1350/00 04 05/2016, 15.6.2016) Suomen ilveskannan runsaudesta vuonna 2017 sekä ennuste ilveskannan kehityksestä vuoteen 2020⁶

Ilveskannan runsaudesta

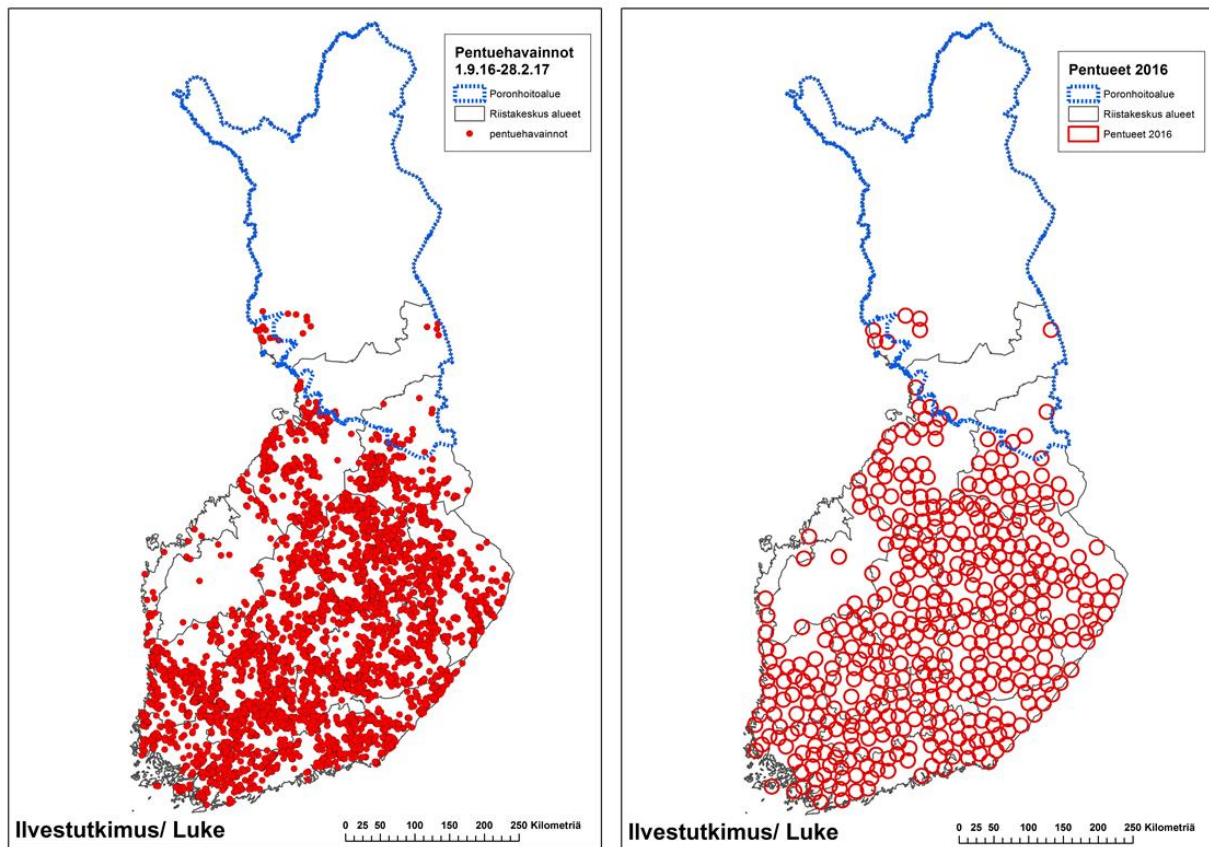
Vuonna 2016 koko Suomessa arvioidaan havaitun 433–469 erillistä ilvespentuetta, mikä on noin 3 % vähemmän kuin vuonna 2015 (Kuvat 1, 2). Havainnoista arvioidulle ilvespentueiden määrälle saadaan arvion luottamusvälit poronhoitoalueen eteläpuoliseen Suomeen populaatiomallin avulla. 95 % luottamusvälien mukaisesti poronhoitoalueen eteläpuolisessa Suomessa erillisten ilvespentueiden määrä asettui vuonna 2016 välille 397–453 ilvespentuetta (kun arvioitu keskiarvopopulaatio oli 442 pentuetta) (Kuva 3A). Pentueluvussa ei ole mukana Ahvenanmaalla esiintyviä pentueita.

Vastaavasti ilvesten vähimmäiskannan koko on laskenut noin 5 % edelliseen arvioon (alaluku) verrattuna olleen vuonna 2017 ennen metsästyskautta 2017/2018 arviolta 2 355–2 495 yli vuoden ikäistä ilvestä (Taulukko 1). Arvio ei sisällä arviota vuonna 2017 (touko-kesäkuussa) syntyvistä pennuista pentue-ennusteisiin liittyvien lukuisten epävarmuustekijöiden takia.

Kuva 1. Ilvespentueiden arvioitu määrä (arvion ala ja ylälukujen keskiarvo) Suomessa vuosina 2006 – 2016.

⁶ Ilveskannan arviointiin vuonna 2017 liittyviä aineistoja ja lisätietoja, liite 1:
<http://riistahavainnot.fi/suurpedot/kannanarviointi/lausunnot>

Kuva 2. Ilvespentueista tallennetut näkö- ja jälkihavainnot 1.9.2016 - 28.2.2017 sekä havainnoista johdettu arvio erillisistä pentueista vuonna 2016 esitettyinä kartalla. Ahvenanmaan pentuehavainnot eivät ole mukana aineistossa.

Arvio yksilömääristä ennen metsästyskautta 2017/2018 pohjautuu petoyhdyshenkilöverkoston kirjaamiin havaintoihin ja lumijälkien erillislaskennoista saadusta aineistosta tehtyyn laskelmaan vuoden 2016 pentueiden määrästä (ks. Liite 1). Havainnot on tehty 1.9.2016–28.2.2017 (tallennettu 21.3.2017 mennessä). Kokonaisuudessaan ilveshavaintoja (~ 22 400 kpl) tallennettiin noin 10 % enemmän vuosien 2015–2016 vastaavaan aikajaksoon verrattuna. Kaikki ilveshavainnot pitivät sisällään yhteensä ~ 4 930 kpl ilvespentueiden näkö- ja jälkihavaintoja (lisäksi ~ 160 riistakamerahavaintoa), mikä on noin 13 % enemmän kuin vastaavana aikajaksena kaudella 2015–2016 (4 350 kpl), mutta saman verran kuin kaudella 2014–2015.

Havaintojen lukumäärien vaihteluihin voivat vaikuttaa eläinten lukumäärien muutosten ohella myös petoyhdyshenkilöiden motivaatio ja toimintaan annettu koulutus. Lisäksi havaintomäärään voivat vaikuttaa yleisön kiinnostus ilmoittaa havaintoja petoyhdyshenkilöille ja/tai median kiinnostus suurpetoasioihin sekä lumiolosuhteet. Yksilömäärän arvioinnissa tuloksen taustalla on myös mm. erillislaskentojen kautta saatu aluekohtainen kerroin, mikä on auttanut tarkentamaan laskettujen alueiden kanta-arviota (yksityiskohtaisemmin Liite 1). Kertoimen avulla voidaan havaituista erillispentueista arvioida alueen yksilöiden kokonaismäärää tarkemmin (Taulukko 1).

Taulukko 1. Arvioitujen ilvespentueiden ja aikuisten ilvesten yksilömäärä ennen metsästyskautta 2017/2018. Pentueluvut ovat vuosien välillä vertailukelpoisia. Menetelmästä yksityiskohtaisemmin Liitteessä 1.

Riistakeskus aluetoimisto	Pentueet 2016	Pentueet 2015	Pentueet 2014	Kerroin 2017	Vuotta vanhempia en- nen metsästyskautta 2017/2018
Etelä-Häme	27 – 29	27 – 30	36 – 38	5,8 □	155 – 170
Etelä-Savo	48 – 50	44 – 46	48 – 50	4,9 #	235 – 245
Kainuu	25 – 30	31 – 33	31 – 34		140 – 165
<i>josta poronhoitoalueen ulkopuolella</i>	22 – 25	26 – 28	27 – 30	4,9 #	110 – 125
Keski-Suomi	45 – 47	51 – 54	44 – 51	4,9 #	220 – 230
Kaakkois-Suomi	31 – 33	28 – 31	35 – 37	4,9 #	150 – 160
Lappi	6 – 8	7 – 8	2 – 4		50 – 75
<i>josta poronhoitoalueen ulkopuolella</i>	3 – 4	3 – 4	2 – 3	6	20 – 25
Oulu	38 – 42	42 – 48	42 – 52		195 – 215
<i>josta poronhoitoalueen ulkopuolella</i>	36 – 39	42 – 47	42 – 52	4,85	175 – 190
Pohjanmaa	12 – 14	14 – 19	21 – 24	6	70 – 85
Pohjois-Häme	26 – 28	30 – 32	27 – 29	6	155 – 170
Pohjois-Karjala	40 – 42	40 – 43	44 – 47	6	240 – 250
Pohjois-Savo	53 – 56	47 – 49	53 – 56	4,9 #	260 – 275
Rannikko-Pohjanmaa	5 – 7	6 – 8	8 – 10	6	30 – 40
Satakunta	28 – 30	31 – 33	32 – 35	5,8 □	160 – 175
Uusimaa	22 – 24	24 – 26	28 – 31	6,4	140 – 155
Varsinais-Suomi	27 – 29	31 – 34	37 – 43	5,8 □	155 – 170
Yhteensä	433 – 469	453 – 474	487 – 541		2 355 – 2 495**
Kannanhoitoalueet	Pentueet 2016	Pentueet 2015	Pentueet 2014		Vuotta vanhempia en- nen metsästyskautta 2017/2018
Poronhoitoalue	8 – 12	9 – 11	4 – 5		80 – 125***
Muu Suomi	425 – 457	444 – 463	483 – 536		2 275 – 2 370**

Alueet, joilla käytössä itäinen suuralue -kerroin

□ Alueet, joilla käytössä läntinen suuralue -kerroin

** raja-arvot pyöristetty lähimpään viiteen; lukumääräarvion yläraja on laskettu alueittaisten vaihteluvälien keskikohtien summana

***arvio ottaa huomioon pentuehavaintojen pienen lukumäärän alueella

Ilveskannan kehitys koko maassa ja eri kannanhoitoalueilla

Koko maan mittakaavassa ilveskanta on hieman pienentynyt edellisvuodesta. Jo aikaisempina vuosina havaitun kannan kasvun taittumisen ja nykyisen laskevan trendin taustalla on todennäköisesti viimeisen kahdeksan vuoden, lähelle maksimiverotuksen rajaa tai sen yli mitoitettu, tavoitteellinen metsästysverotus ja sen aikaansaaman vaikutuksen näkyminen viiveellä. Riistakeskuksen aluetoimistojen alueiden välillä on kuitenkin edelleen eroja sekä kannan kehityssuunnissa että -nopeuksissa. Erot ovat kuitenkin tasaantuneet aikaisempaan verrattuna. Erojen taustalla on sekä ilvespopulaatiossa tapahtuva kehitys, metsästysverotushistoria että eril-

lislaskentojen avulla täsmentyneet pentuearviot. Lisäksi alueiden maiseman rakenteessa sekä saaliseläinkannoissa on eroavaisuuksia, jotka vaikuttavat luontaiseen ilvestiheYTEEN. Ilvesten luontaisessa kuolleisuudessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia aikaisempiin vuosiin verrattuna.

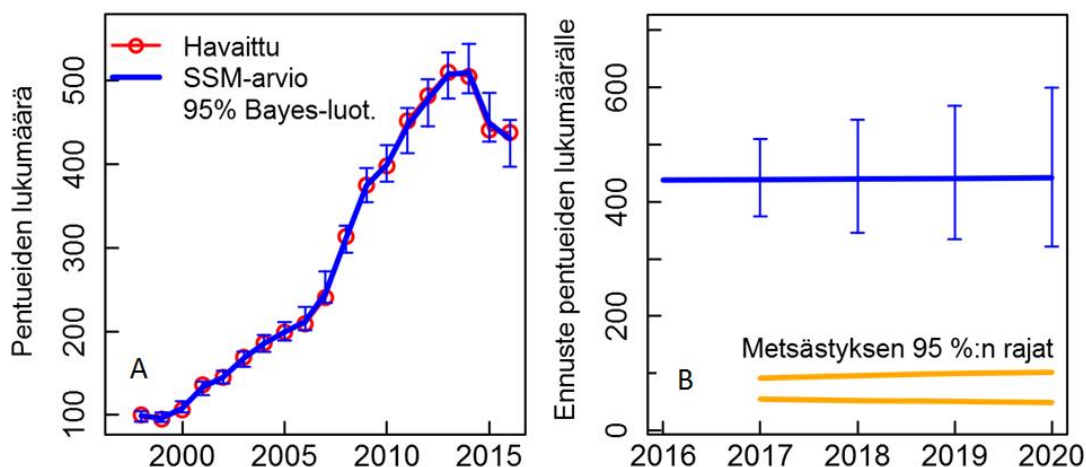
Poronhoitoalueen ulkopuolella ilveskannassa on pentuemäärien lisäystä selvästi Suomen riistakeskuksen aluetoimistoista Pohjois- ja Etelä Savossa sekä hieman myös Kaakkois-Suomessa. Ilveskannassa havaitaan loivaa laskusuuntausta useilla alueilla, mutta selvempää laskua pentuemäärien osalta on vain Oulun poronhoitoalueen ulkopuolisessa osassa, Kainuussa sekä Keski-Suomessa. Lähes viimevuotisella tasolla ilveskanta on viiden aluetoimiston alueella (Taulukko 1).

Poronhoitoalueella ilveskannan koon arvioidaan pysyneen edellisen vuoden tasolla, mutta alueen kanta-arvioon liittyy muuta maata enemmän epävarmuustekijöitä. Poronhoitoalueella haasteena on alueen suuri pinta-ala, harva havainnoitsijaverkosto ja pentuehavaintojen pieni määrä. Koska alueen ilvesten lisääntymistuotto vaikuttaisi havaittujen pentueiden ja poikkeuslupasaaliissa näytteeksi tulleiden ilvesten perusteella hyvin pieneltä, merkittävä osa poronhoitoalueen arvioidusta ilvespopulaatiosta lienee nuoria ja pääosin poronhoitoalueen ulkopuolelta alueelle vaeltavia nuoria aikuisia. Olettamusta tukee myös radioseurattujen ilvesten levittäytymisvaellusta koskeva tutkimusaineisto. Todennäköisimpinä levittäytymisen lähtöalueina toiminevat poronhoitoalueen ulkopuolella pääasiassa Oulun eteläiset alueet, Ylä-Savo ja Kainuu, missä sijaitsevat lähimmät tuottavat pentuealueet.

Ennuste ilveskannan kehityksestä vuoteen 2020

Tarkastelemalla mennyttä populaatiokehitystä, ilveskannalle on voitu laskea populaation toteutunut kasvu ja havaitulle populaatiolle 95 % luottamusvälin tuottamat arvot (Kuva 3A). Sekä populaatiomallin että skenaariomallin rakenne ja parametrit on kuvattu yksityiskohtaisemmin liitteessä 1.

Jos populaatioon ei kohdistu metsästyskuolleisuutta, populaation luonnollinen kasvukerroin ($\exp(\alpha_{KASVU})$) kasvattaa ilvespopulaatiota noin 19 % vuodessa. Populaation toteutunut kasvu pysähtyy, kun poistettava kiintiö on yhtä suuri kuin luontainen kasvu. Tästä voidaan johtaa suurin mahdollinen vuotuinen poistettujen yksilöiden osuus, jolla populaatio todennäköisimmin pysyy vakaana eli maksimiverotus (MSY, engl. maximum sustainable yield). Maksimiverotusosuudeksi malli tuotti 16 % arvioidusta kannasta (Kuva 3B, myös Liite 1: Taulukko 1).

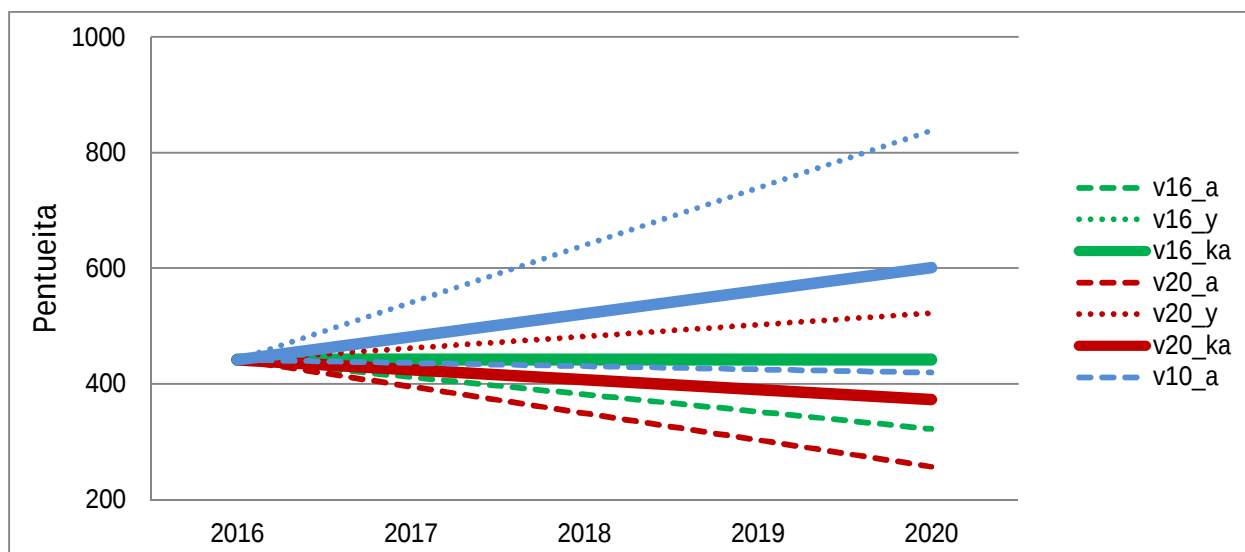
Kuva 3. A) Populaatiomallin (SSM, Liite 1: taulukko 1) perusteella lasketut ilveskannan populaatioprosessin arvot (siniset pylväät: 95 %:n Bayes-luotettavuusvälit) ja havaitun populaation arvot (punaiset avoimet pallo). B) Ennustettu populaatiokehitys vuodesta 2017 eteenpäin 16 %:n verotuksella luottamusväleineen (sininen viiva) sekä ennustettu mallin mukainen metsästysaaliin lisääntymisikäisten naaraiden lukumäärien 95 %:n ylä- ja alarajat (keltainen viiva).

Esimerkkiverotukset 10 %, 16 % ja 20 % sekä niistä johdetut ennusteet

16 %:n metsästysverotuksella populaatio pysyisi 68 % todennäköisyydellä samansuuruisena (keskiarvopopulaatio ± keskihajonta; tässä: 442 pentuetta) kuin lähtötilanteessa 2016 (438 pentuetta, ero johtuu mallin tekijöiden pyöristämisestä). Todellinen populaatio vuonna 2020 sijoittuisi 95 % todennäköisyydellä välille 322–600 pentuetta. Lisäksi 16 %:n vuotuisella verotuksella saalispopulaatio sijoittuisi 95 %:n todennäköisyydellä välille 49–102 lisääntymisikäistä naarasta vastaavaa määrää (Liite 1: taulukko 2). Tästä populaatiosta voidaan käyttää nimitystä ”vakaa populaatio”.

10 %:n verotuksella keskiarvopopulaation koko olisi 602 pentueen luokkaa. Ilveskanta kasvaisi 47 %:n todennäköisyydellä yli 600 pentueen vuoteen 2020 mennessä. Tästä populaatiosta voidaan käyttää nimitystä ”kasvava populaatio”.

20 %:n verotuksella populaatio pienenesi noin 373 pentueeseen (Liite 1: Taulukko 2). Ilvespopulaatio pienentyisi 11 %:n todennäköisyydellä alle 300 pentueeseen vuoteen 2020 mennessä. Tästä populaatiosta voidaan käyttää nimitystä ”pienenevä populaatio”. Yleistetty esitys eri verotusosuuksien vaikutuksesta populaatioennusteeseen näkyy Kuvasta 4.

Kuva 4. Yleistetty esitys kolmen erilaisen verotusosuuden tuottamista todennäköisistä pentueiden määrien kehityksestä. Ennusteiden keskiarvon mukaiset populaatiot on kuvattu yhtenäisellä paksunnetulla viivalla (ka), alarajat (a) katkoviiva-viivalla ja ylärajat (y) pisteviivalla. Pentueiden lukumäärä vuonna 2020 sijoittuu 95 % todennäköisyydellä esitettyjen alarajan ja ylärajan väliin.

Kanta-arvion ja skenaarion tulosten tulkintaan liittyviä epävarmuustekijöitä

Skenaario- eli ennustemalli tuottaa populaation menneeseen kehitykseen pohjautuen todennäköisyysjakumilla varustettuja tulevaisuuden kehityssuuntia. Keskeisimmät epävarmuustekijät, jotka vaikuttavat populaatiokehitykseen ja sen ennustamiseen ovat 1) mahdolliset puutteet lisääntyneisiin naaraisiin liittyvien

havaintojen alueellisessa kattavuudessa, 2) viive ilveskannan koon muutosten havaitsemisessa sekä 3) naaraisiin kohdistuvan metsästysverotuksen muutokset ja niiden havaitseminen.

Lisääntyviin naaraisiin liittyvä havainnointi on tarkentunut erillisten maalaskentojen ansiosta vuosina 2010–2016 Suomen riistakeskuksen kymmenen aluetoimiston alueella. Huomioitavaa kuitenkin on, että laskennan antama alueellinen pentuetulos on käyttökelpoinen enintään kolmen vuoden ajan. Päivitetyn mallin lähtövuosi on 2016. Tällä hetkellä (vuonna 2017) jo tapahtuneet muutokset pentueiden määrässä voidaan nähdä vasta tulevan talven 2017/2018 havaintoaineistossa (yhden vuoden viive). Lisäksi on syytä huomioida, että vuoden 2016 pentueluvuissa ei oteta erikseen huomioon lisääntymisikäisten naaraiden tunnettua alueellista kuolleisuutta metsästysvuonna 2016/2017. Metsästyssaaliin kautta saatava tieto lisääntymisikäisten naaraiden osuudesta koko metsästyssaaliissa antaa viitteitä lisääntymisikäisiin naaraisiin kohdistuvan metsästysverotuksen koventumisesta viimeisten metsästysvuosien aikana. Tämä havaittu muutos poikkeaa mallin populaatiodynamiikan oletustilanteesta, mutta on osin huomioituna naarasverotuksen vakiossa (vuosien painotettu keskiarvo). Vaikka skenaariossa naarasverotus huomioidaan vakion (vuosien välinen painotettu keskiarvo) kautta, tällä tavalla laskettu vakio reagoi jäykästi äkillisiin muutoksiin.

Näin ollen sekä ilvespentueiden määrän arvioon että mallin tuottamaan metsästyskestävyyteen liittyy arviovuonna sellaisia epävarmuustekijöitä, jotka on tarpeen huomioida verotussuunnittelussa. Neljän vuoden ennustetta tulee tarkastella kokonaisvaltaisesti, myös skenaarion vaihteluvälit huomioon ottaen.

3 Suurimmat sallitut saalismäärät ja muut rajoitukset metsästysvuodelle 2017–2018

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa esitetään suurimmat sallitut saalismäärät ilvekselle sekä eräitä aluerajoituksia.

Suurimmat sallitut saalismäärät

Ilveskanta on vahvistunut huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana ja se on tasolla, jotta kansallisesti voidaan säädellä sitä kannanhoidollisella metsästyksellä. Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on ollut asetuksen mukaisella suurimman sallitun saalismäärän mitoituksella rajoittaa kannan kasvua. Käytännössä on pyritty hakemaan verotusmäärää, jolla ilveskanta pyritään pitämään suurin piirtein nykyisen suuruisena. Luonnonvarakeskuksen (Luke) arvion mukaan vuotta vanhempia ilveksiä ennen metsästysvuotta 2017–2018 on noin 2 355–2 495, josta poronhoitoalueella on 80–125. Poronhoitoalueella havainnoitsijaverkosto on edelleen harva ja pentuehavaintojen määrä pieni. Ilvesten vähimmäiskannan koko on laskenut (laskua 3 %) edelliseen arvioon verrattuna (2 490–2 560). Vuonna 2016 arvioidaan havaitun 433–469 erillistä pentuetta, mikä on vähemmän kuin vuonna 2015 (487–541). Viime vuoteen verrattuna pentuemäärät ovat lisääntyneet selvästi Pohjois- ja Etelä-Savossa sekä hieman myös Kaakkois-Suomessa. Muualla maassa ilveskanta on laskenut hieman tai pysynyt entisellään. Arvio ei pidä sisällään keväällä syntyvien pentujen määrää.

Asetuksessa esitetään asetuksen voimassaoloajalle kannanhoidollisen metsästyksen suurimmaksi sallituksi saalismääräksi 404 ilvesyksilöä muun Suomen kannanhoidoalueelle. Määrä tarkoittaa muun Suomen kannanhoidoalueella, jossa lähes 96 % ilveksistä sijaitsee, noin 17,4 % verotusta muun Suomen kanta-arvion keskiarvosta laskettuna ($0,174 \times 2322,5 = 404$). Toteutunut poikkeusluvun (kannanhoidolliset ja vahinkoperusteiset) tapahtunut metsästysverotus on koko maassa kahdeksana edeltävänä metsästysvuonna ollut 301 yksilöä (2009/2010), 374 yks. (2010/2011), 401 yks. (2011/2012), 402 yks. (2012/2013), 518 yks. (2013/2014), 477 yks. (2014/2015), 486 yks. (2015/2016) sekä 429 yks. (2016/2017).

Edelleenkin ei ole tarpeen rajoittaa ns. vahinkokiintiötä vaan Suomen riistakeskus voi myöntää näitä poikkeuslupia tarpeen mukaan luontodirektiivin kriteereiden ja edellytysten täytyttyä. Todennäköistä on, että näitä erityisen merkittäviä vahinkoja tai vahingonuhkaa aiheuttavien yksilöiden poistamisia tullaan tarvitsemaan ainakin kannanhoidollisen metsästyskauden ulkopuolella ja poronhoitoalueella. Suomen riistakeskukselle tuli

metsästysvuonna 2016–2017 68 kappaletta hakemuksia, joissa haettiin lupaa ilveksen poistamiseen. Hakemukset olivat yhtä lukuun ottamatta kaikki poronhoitoalueelle. Suomen riistakeskus myönsi luvat 62 ilvekselle, mutta saaliiksi saatiin vain 30 yksilöä. Kaikki poikkeusluvut haettiin ja myönnettiin poronhoitoalueelle.

Taulukko 2. Metsästysvuoden 2016–2017 kannanhoidollisen metsästyksen toteutuminen.

	Lupia haettu	Myönnetty	Saalis	Lupien käyttöaste
<i>Poronhoitoalue</i>	26	16	14	87,5%
<i>Muu Suomi</i>	1121	404	385	95,3%
Yhteensä	1147	420	399	95,0%

Selvennyksenä on todettava edellä mainituista suurimmista sallituista saalismääristä, että metsästyslain 41 a §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisia poikkeuslupia ei ole kuitenkaan tarkoitus lukea 1 §:ssä säädettyyn suurimpaan saalismäärään. Vaikka asetuksella tarkoitettaneen otsikon mukaisesti poikkeusluvilla sallittavaa *metsästystä*, myönnetään myös tutkimusperusteiset poikkeusluvut 41 a §:n perusteella. Lähtökohtaisesti tutkimusluvilla pyydetty eläin lähes poikkeuksetta kuitenkin vapautetaan merkitsemisen tai GSM/GPS-pannan asettamisen jälkeen elävänä takaisin luontoon, joten ei ole syytä vähentää näitä poikkeusluvilla metsästettävien yksilöiden suurimmasta sallitusta saalismäärästä.

Kuten ilveskannan hoitosuunnitelmassa⁷ todetaan, ilveksen kannanhoidossa suurimpana ongelmana ei niinkään ole kannan säilyvyys, vaan kannan kasvusta johtuva tuottavuuden lisääntyminen, siitä seuraava kannan levittäytyminen ja ilveksen esiintymisen laajentuminen. Tällöin suurimmat ongelmat liittyvät ihmisten sietokyvyn lisäämiseen ja parantamiseen. Ilvespelkoa koetaan hyvin vähän, mutta varsinkin pihoihin tulevat ilvekset koetaan hyvin negatiivisesti. Vaikka ilvestä yleisesti pidetään arvokkaana riistaeläimenä, ihmisiä ärsyttää ilveksen tapa saalistaa valkohäntäpeurojen, metsäkauriiden tai jäniksien ruokintapaikoilla, jolloin riistanhoitotyön koetaan valuvan hukkaan.

Ilvesten metsästyksen poikkeusluvin (vahinkoperusteisin ja kannanhoidollisin) on käytännössä ainoa keino vähentää ilveksen aiheuttamia porovahinkoja. Ilveksen aiheuttamat vahingot näyttäisivät olevan kasvussa vastaavaan ajankohtaan nähden.

Taulukko 3. Suurpetojen aiheuttamat porovahingot euroissa.

	elokuu 2016	elokuu 2017	Muutos euroissa	Muutos %
AHMA	5916600	5725080	-191520	-3
ILVES	1007760	1402200	394440	39
KARHU	852720	1269960	417240	49
SUSI	344280	430920	86640	25
Yhteensä	8121360	8828160	706800	9

7

Taulukko 4. Ilveksen aiheuttamat porovahingot (*2017 kertymä Riistavahinkorekisterissä 29.8.2017 mennessä):

ILVES	kpl
2004	304
2005	250
2006	543
2007	467
2008	763
2009	970
2010	597
2011	567
2012	712
2013	873
2014	596
2015	577
2016	653
2017*	602

Myös ilveksen osalta on usein esitetty ratkaisuksi siirtymistä reviiripohjaiseen korvausjärjestelmään. Korvausjärjestelmän muuttaminen ei ratkaise vahinkoihin eikä etenään petovahinkokorvausmäärärahoihin liittyvää ongelmaa, sillä jo nykyisen järjestelmän kohdalla on suuria vaikeuksia maksaa korvauksia täysimääräisenä vahingonkärsijöille. Valtiovarainministeriön ehdotuksessa talousarvioksi vuodelle 2018⁸ ennakoidaan, että vuoden 2017 petovahinkoja joudutaan leikkaamaan noin 2 miljoonaa euroa.

Ruotsissa on käytössä korvausjärjestelmä, jossa suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaus maksetaan alueella elävien ja lisääntyvien suurpetojen määrän ja poikastuoton mukaan. On arvioitu, että Ruotsin poronhoitoalueella olisi 6–7 kertaa enemmän ilveksiä, kahdeksan kertaa enemmän ahmoja, ainakin kaksi kertaa enemmän karhuja ja hieman vähemmän susia kuin Suomen poronhoitoalueella. Suurpetojen kannanarviointimenetelmät tosin poikkeavat Suomessa ja Ruotsissa. Ruotsi maksaa kuitenkin petokorvauksia yhteensä vain 10 miljoonaa euroa, josta 6 miljoonaa euroa on porovahinkoja ja 4 miljoonaa muita vahinkoja. Ruotsin viranomaisten mukaan heillä on suuria vaikeuksia saada rahoitusta kasaan korvauksien maksamiseksi eikä järjestelmä korvaa esimerkiksi karhun aiheuttamaa vasahävikkiä kuin noin 5 %:n verran. On myös arvioitu, että Ruotsin suurpetojen aiheuttamat porovahingot olisivat noin nelinkertaiset Suomeen verrattuna. Vertailun vuoksi Suomen vuoden 2013 toistaiseksi suurimmat suurpetojen aiheuttamat porovahingot olivat noin 8 miljoonaa euroa, josta vajaa 16 % on ilveksen aiheuttamia.

Huomattava on myös, että reviiripohjaiseen korvausjärjestelmään siirtyminen ei ole pelkästään kansallisesti ratkaistavissa. Porovahinkojen korvausjärjestelmän oikeusperusta on yhteisiä markkinajärjestelyjä koskevan asetuksen (Single CMO Regulation) artikla 182(1). Komissio on hyväksynyt sen täytäntöönpanopäätöksellä (31.3.2016, C(2016) 1752 final) porojen ja porotuotteiden tuotantoon ja kaupan pitämiseen Suomessa myönnettävien kansallisten tukien sallimisesta. Komission päätöksessä suurpetojen porotaloudelle aiheuttamien vahinkojen korvaamisen maksuvaltuus on enintään 10 miljoonaa euroa. Tähän mennessä korvauksia on leikattu vuoden 2016 porovahingoista 4 %, koska maksuvaltuus olisi muutoin ylittynyt.

Reviiripohjaiseen korvausjärjestelmään siirtyminen tai edes nykyisen korvausjärjestelmän muuttaminen edellyttää komission maatalouspääosaston hyväksyntää. Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole suunnitelmia siirtyä reviiripohjaiseen korvausjärjestelmään.

⁸http://budjetti.vm.fi/indox/sisalto.jsp?year=2018&lang=fi&maindoc=/2018/tae/valtiovarainministerionKanta/valtiovara_inministerionKanta.xml&opennode=0:1:241:821:885:899:

Lisäksi ilves aiheuttaa jonkin verran vahinkoa turkistarhaukselle, karja- ja lammastaloudelle sekä myös metsästyskoirille metsästystilanteessa. Ongelmaksi ei aina katsota pelkästään ilveksen aiheuttamia vahinkoja, vaan myös vahinkojen ennaltaehkäisystä koitunut haitta ja harmi. Ajoittain ilveksiä tulee asutukseen ja pihapiireihin ja jotkut yksilöt voivat joko sairauden aiheuttaman nälkiintymisen tai oppimisen kautta toistuvasti hakea ravintoa pihapiireistä. Myös nuoret vaeltavat ilvesyksilöt saattavat vieraila pihapiireissä helppoa ravintoa, kuten kotikissoja ja piharusakoita, saalistamassa. Vaikka vierailut eivät johtaisi varsinaisiin vahinkoihin, ne aiheuttavat alueella yleensä vaatimuksia pihailvesten poistamiseksi. Ihmisten sietokykyä voidaan lisätä ja samalla ilvesvastaisuutta vähentää sallimalla kannanhoidollinen metsästys, joka samalla lisää ilveksen arvostusta arvokkaana riistaeläimenä.

Alueelliset rajoitukset

Asetuksessa asetetaan alueellisia rajoituksia kannanhoidolliseen metsästyksen ilveskannan hoitosuunnitelman eri kannanhoitoalueita koskevien tavoitteiden johdosta. Asetuksen verotusprosentti on seuraava: muun Suomen kannanhoitoalueella sallitaan noin 17,4 % verotus, joka tarkoittaa 404 ilvestä. Lupia tulee kohdentaa ilveksen tihentymäalueille. Alueilla, joilla ilveksiä on tiheydeltään harvassa verrattuna maapinta-alaan, ei ilveskanta ole syytä verottaa voimakkaasti.

Poronhoitoalueella ilveskanta on harva, havaintoaineisto alueellisesti huonosti kattavaa ja siellä esiintyy vain noin 4 % Suomen arvioidusta ilveskannasta. Verotus perustuisi siellä porovahinkojen mahdollisimman tehokkaaseen vähentämiseen. Poronhoitoalueen ilveksen porotalouselinkeinolle aiheuttamat vahingot ovat edelleen huomattavat ja vuonna 2016 ilveksen tappamia poroja löydettiin 653 kappaletta ja laskennallinen vahinko oli noin 1,49 miljoonaa euroa. Määrä on huomattavasti vähemmän kuin huippuvuotena 2013, jolloin ilveksen tappamia poroja löytyi 872. Alkuvuoden (1.1.–29.8.) alustavat tulokset näyttäisivät 39 % lisäystä porovahingoissa vastaavaan ajankohtaan nähden (taulukko 2). Ilveksen aiheuttamien laskennallisen porovahinkojen määrän arvioidaan nousevan 1,87 miljoonaan euroon.

Poronhoitoalueelle ei aseteta kiintiötä edellisvuoden tapaan. Suomen riistakeskus on silti velvollinen varmistamaan myöntäessään poikkeuslupia poronhoitoalueelle, että päätös on luontodirektiivin sekä kansallisten metsästystä koskevien säännösten mukainen.⁹ Toisin sanoen Suomen riistakeskuksen tulee tapauskohtaisesti harkita myös poronhoitoalueen osalta ennen päätöksen tekemistä vielä erikseen, onko muuta tyydyttävää ratkaisua ja haittaako metsästys suotuisan suojelutason säilyttämistä. Harkintavaltaa rajaavat myös EU:n luontodirektiivissä (92/43/ETY) mainitut myöntämisperusteet ja niiden tulkintasisältö, mikä on muotoutunut Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisujen sekä luontodirektiivin tiukkaa suojelua koskevan ohjeasiakirjan kautta.

Erityistä

Luonnonvarakeskuksen kannanseurannan ja sitä tukevan tutkimustyön perusteella suurpedot ovat potentiaalisin metsäpeuralle heikon vasatuoton ja kuolevuutta aiheuttava ensisijainen tekijä. Luonnonvarakeskuksen metsäpeurojen vasaseurannat osoittavat, että panta-aineistosta vain kolmasosa syntyneistä oli elo-syyskuussa enää hengissä. Lisäksi suurpedot aiheuttavat hävikkiä aikuisille metsäpeuroille, joiden kuolinsyistä noin 60 % on määritetty suurpetojen osalle (55 kuollutta ja löydettyä pantapeuraa vuosina 2009–2015). Suomen riistakeskuksen tulee kohdentaa poikkeuslupia metsäpeuran suojelemiseksi, jotta ilveksen aiheuttamaa vasa-hävikkiä saadaan pienemmäksi erityisesti metsäpeuran vasonta-alueilla. Lupien kohdentaminen metsäpeura-alueille hyödyttää myös poronhoitoaluetta. Huomiota tulee kiinnittää myös alueisiin jonne metsäpeuroja on suunniteltu siirrettävän osana Metsäpeura Life -hanketta. Lupien kohdentaminen myös muualla poronhoitoalueen eteläpuolella saattaa vähentää nuorien yksilöiden siirtymistä poronhoitoalueelle ja näin vähentää porovahinkoja.

⁹ KHO:n päätös 10.6.2009, taltionro 1499, dnro 881/1/08.

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että Suomen riistakeskuksen tulee harkita ennen poikkeuslupapäätöksen tekemistä vielä erikseen, onko alueittain muuta tyydyttävää ratkaisua ja haittaako metsästys suotuisan suojelutason säilyttämistä. Suomen riistakeskuksen tulee selvittää metsästyslaissa säädetyistä poikkeusluvista annetun valtioneuvoston asetuksen nojalla metsästyslain 41 a §:n 1–3 kohdan tapauksissa (ns. vahinkoperusteiset poikkeusluvut) poikkeuslupan kohteena olevan riistaeläinlajin kanta tai kannan tila haetulla poikkeuslupa-alueella, yksilön käyttäytyminen haetulla poikkeuslupa-alueella, tarvittaessa mm. viranomaisten tiedot, jotka liittyvät poikkeuslupan hakuperusteeseen sekä toimenpiteet, jotka poikkeuslupan sijasta voitaisiin toteuttaa. Tämä Suomen riistakeskuksen täytyy todentaa erikseen jokaisen lupahakemuksen kohdalla sekä lisäksi dokumentoida tarkasti poikkeuslupapäätökseen kaikki luontodirektiivin 16 artiklan 3 kohdassa mainitut yksityiskohtaiset muotovaatimukset, jotka on todettu, jotta luontodirektiivin jäsenvaltioille asettamat velvoitteet raportoinnista voidaan täyttää.

4 Esityksen vaikutukset

Esitys pohjautuu Luonnonvarakeskuksen laatimaan populaatiomalliin, joka tuottaa havaitun kannankehityksen ja verotusmäärien perusteella ennusteen ilveskannan kehityksestä vuoteen 2020 saakka. Nyt käytetty malli tarjoaa hyvät lähtökohdat arvioida Suomen ilvesten kannankehityksen viimeisen viidentoista vuoden aikaisia vaiheita analyttisesti.

Tavoitteena on, että ilveskanta koko maan mittakaavassa säilyy elinvoimaisena, ilveksen läsnäolosta aiheutuvat haitat minimoidaan ja ilveskanta pidetään ihmisarkana. Alueelliset riistanneuvostot ovat kuitenkin raportoineet suurpetojen tilannekatsauksessa, että kaikilla alueilla ilvesten ihmisarkuuden säilyttämisessä ei ole onnistuttu ja vaikka kanta on tasoittunut, edelleen on tihentymiä. Muun Suomen alueella kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään kannan laskun hallittuun tasaamiseen sekä edelleen tihentymistä johtuvien sosiaalisten ongelmien lieventämiseen. Lisääntymisiässä oleviin naaraisiin kohdistuva verotus tulisi pitää maltillisena.

Vaikka aikuiskuolleisuuden aiheuttajana aineistot osoittavat muiden suurpetojen (erityisesti susi ja karhu) olevan ilvestä merkittävämmässä roolissa, esitys voi jonkin verran parantaa metsäpeuran vasatuottoa ja vähentää kuolleisuutta, kun ilveslupia kohdennetaan metsäpeurojen hyville vasonta-alueille Kainuussa. Kannanhoidollisen metsästyksen lisäksi vahinkoperusteisella pyynnillä, jota ei ole erikseen tällä asetuksella rajattu, voidaan vaikuttaa ihmisten sietokyvyn kasvattamiseen ja sen käyttö vähentää myös merkittäviä vahingoista maksettavia korvauksia.

Populaatiomalli koskee vain poronhoitoalueen ulkopuolella olevaa muun Suomen kannanhoitoaluetta. Poro-
hoitoalueelle se ei sovellu. Poro-
hoitoalueella pyritään edelleen ensisijaisesti vähentämään ilveksen aiheuttamia erityisen merkittäviä vahinkoja myös kannanhoidollisella metsästyksellä, mutta kiintiön asettaminen ei ole tarpeellista.

Kannanhoidollisen metsästyksen lisäksi vahinkoperusteisilla luvilla tapahtuva pyynti saattaa vähentää myös merkittävästä vahingoista maksettavia korvauksia, ellei kohteen suojaaminen akuutissa tilanteessa ole mahdollista (muu tyydyttävä ratkaisu). Esimerkiksi vuonna 2013 vain muutama ilvesyksilö aiheutti muutamille turkistarhoille yhteensä yli 200 000 euron vahingot ja kymmenkertaisti aiempaan nähden ilvesten aiheuttamat kotieläinvahingot.

Luontodirektiivin lajiraportoinnissa jaksolla 2006–2012 ilveksen arvioidaan levinneisyytensä ja populaatiokoon perusteella olevan suotuisan suojelun tasolla. Koska vain tulevaa metsästysvuotta koskevan asetuksen taustalla olevaa mallia päivitetään vuosittain, toteutuneen verotuksen vaikutusta voidaan seurata ja tarvittaessa verotusprosenttia voidaan muuttaa. Koko maan mittakaavassa kannan kasvu on hidastunut verrattaessa kasvunopeutta aikaan ennen vuotta 2010, mutta ilvesten määrissä ja kannan kehitysvaiheissa on suuria alueellisia eroja. Muutoksia kannan koossa onkin syytä tarkastella usean vuoden ajanjaksoina, koska yksittäisen vuoden metsästysverotuksen kokonaisvaikutus ilveskannan kehitykseen riippuu sitä edeltäneiden vuosien ja

välittömästi seuraavien vuosien metsästysverotuksen määrästä. Ilveskannan kehitykseen vaikuttavat myös monet vaikeasti ennakoitavat muut tekijät, kuten muutokset saaliseläinkantojen koossa, ilvesten luontaisessa kuolevuudessa, elinympäristön laadussa ja sääolosuhteissa. Enimmäismäärät eivät yksittäisen metsästyskauden tasolla vaaranna Suomen ilveskannan elinvoimaisuutta poronhoitoalueen ulkopuolisella kannanhoitoalueella.

Kannan elinvoimaisuus tai suotuisan suojelun taso eivät kuitenkaan ole uhattuina. Viimeisimmässä uhanalaisuustarkastelussa (2015) ilves muuttui uhanalaisesta silmälläpidettäväksi¹⁰.

Poronhoitoalueella kiintiöstä luopuminen on luonut Suomen riistakeskukselle aiempaa enemmän joustoa vahinkotilanteen mukaan etenkin niissä tilanteissa, joissa vahinkoperusteisten lupien käyttöä vaikeuttaa luvan kohdentaminen vahinkoa aiheuttaneeseen yksilöön etenkin sulan maan aikana. Myös pidentynyt metsästysaika mahdollistaa ilveskannan tehokkaamman säätelyn ja vahinkojen vähentämisen, mikäli keliolosuhteet ovat pyynnin kannalta otolliset. Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole lakiin perustuvaa velvollisuutta antaa kiintiöasetusta, vaan metsästyslain 41 §:n 5 momentissa todetaan, että poikkeuslupien vuotuista saaliin määrää voidaan rajoittaa. Kiintiö itsessään ei johda yhdenkään ilveksen tappamiseen, vaan on eräänlainen ylimääräinen turva, että vaikka kiintiö täyttyisi, ei suotuisaa suojelutasoa vaaranneta. KHO on tämän todennut päätöksessään (10.9.2006, taltionro 1499) seuraavasti: poikkeusluvasta päättävä taho [nyk. Suomen riistakeskus] on velvollinen varmistamaan, että kukin päätös on luontodirektiivin ja kansallisten säädösten mukainen, niin että kulloinkin kysymyksessä oleva metsästys ei vaaranna suotuisaa suojelutasoa ja että muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole. Ministeriön kiintiö turvaa omalta osaltaan säätelyn mukaista harkintaa. Asiaa käsiteltiin myös Euroopan yhteisöjen Suomen susien metsästystä koskevassa ratkaisussa (C-342/05), jossa todettiin, että tämä raja, jonka vahvistamisen perusteena on se yksilöiden määrä, joka voidaan biologisesti poistaa kyseistä lajia vaarantamatta, muodostaa vain kehyksen, jonka puitteissa voidaan myöntää pyyntilupia, kun luontodirektiivin 16 artiklan 1 kohdan mukaiset edellytykset lisäksi täyttyvät.

Myös Luonnonvarakeskus on todennut, että poronhoitoalueen ongelmat ovat alueen suuri pinta-ala, petoyhdysmiesverkoston harvuus ja pentuehavaintojen pieni määrä. Näin ollen maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että verotuksen pohjana toimii kiintiötä paremmin alueen ilveksen aiheuttamien porovahinkojen määrän kehitys, jota voidaan seurata lähes reaaliaikaisesti Riistavahinkorekisterin kautta. Kiintiön asettaminen on tässä mielessä tarpeetonta, kun otetaan vielä huomioon, että vain noin 4 % ilveskannasta esiintyy poronhoitoalueella.

Muun Suomen kannanhoitoalueen jakamista verotussuunnittelussa kahtia itäiseen ja läntiseen osa-alueeseen ei ole syytä säilyttää, koska tutkimuksissa ei ole enää havaittu ilveskannan kehitysvauhdissa ja -suunnissa eroja eri osissa Suomea.

5 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkatyönä ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi poikkeusluvalla sallittavasta ilveksen metsästyksestä metsästysvuonna 2017–2018. Siinä asetetaan suurin sallittu saalismäärä ja rajataan alue, jossa poikkeuslupaharkintaa voidaan Suomen riistakeskuksen toimesta tehdä.

Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö, sisäministeriön poliisi-osasto, Rajavartiolaitos, Luonnonvarakeskus (Luke), Suomen riistakeskus, Suomen ympäristökeskus (SYKE), Metsähallitus, Paliskuntain yhdistys, Saamelaiskäräjät, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, Suomen Metsästäjäliitto ry ja Natur och Miljö r.f. sekä Luonnonsuojeluliitto Tapiola.

¹⁰ https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159434/Suomen_nisakkaiden_uhanalaisuus_2015.pdf?sequence=3

Lausuntoja annettiin yhteensä 13. Suomen riistakeskuksen lausunnon perusteella korjattiin muistion sivulla 1 virheelliset ilveskannan alueellisia trendejä koskevat arviot sekä korjattiin kuvan 7 kuvateksti. Luonnonvarakeskuksen lausunnon perusteella on tehty muistioon tarkennuksia koskien ilveksen vaikutusta metsäpeuraan ja täsmennetty asetuksen tavoitetta suhteessa ilvestihentymiin.

Lausunnoissa todettiin muutoin mm. seuraavaa:

Paliskuntain yhdistys toteaa, että petovahinkomäärät ovat poronhoitoalueella mittavat. Petojen aiheuttamista porovahingoista tulee esiin vain murto-osa. Myös ilvekset aiheuttavat huomattavia porovahinkoja vuosittain. Petovahinkokertymät vaikuttavat erittäin merkittävästi teurasporojen määrään ja tätä kautta koko elinkeinotoiminnan ketjuun.

Asetusmuistiossa todetaan, että poronhoitoalueella tavoitteena on vähentää ilveksen aiheuttamia porovahinkoja. Porotalouden kokemien menetysten hallinta edellyttää joustavuutta poronhoitoalueen petokantojen säätelyssä. Metsästyksen mitoituksessa tulee seurata löydettyjen porovahinkojen määrää, sillä havainnoitsijaverkostoon perustuvat kanta-arviot eivät anna poronhoitoalueella luotettavaa kuvaa petokantojen koosta. Tämä poronhoitoalueen erityispiirre on huomioitu muistiossa hyvin.

Asetuksessa ei esitetä poronhoitoalueelle ilveskiintiötä. Poronhoitoalueen saalismäärää ei rajoiteta. Tämä on perusteltu linjaus ja mahdollistaa joustavamman käytännön muuttuvien tilanteiden mukaisesti. Porovahinkojen hallinnassa sekä kannanhoidollisten että vahinkoperusteisten poikkeuslupien joustavan myöntämisen mahdollisuus on äärimmäisen tärkeää.

Poronhoitoalueen etelärajan tuntumassa elävät ilveskannat vaikuttavat merkittävästi ilvesten aiheuttamien porovahinkojen määrään. Tämän vuoksi metsästystä Lapin maakunnan poronhoitoalueen ulkopuolisilla alueilla sekä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan poronhoitoalueen vastaisilla alueilla tulee lisätä porovahinkojen vähentämiseksi. Asia on huomioitu asetusmuistiossa hyvin.

Valtion talousarvioissa petovahinkoihin varattu määräraha on jälleen alimitoitettu. Kuluvana vuonna vahinkokertymät ylittävät myös komission kanssa neuvotellun 10 miljoonan euron maksuvaltuuden. Ehdotuksessa valtion talousarvioksi 2018 arvioidaan, että petokorvauksia leikataan noin 2 miljoonaa euroa. Vähintään vastaavan suuruinen leikkaus tarvitaan myös petojen aiheuttamiin vahinkoihin. Tilanne tulee huomioida poistolupien määrittämisessä ja myöntämisessä. Nykyisenkaltaisen vahinkojen keräilyn malli on kestämaton tilanteessa, jossa korvausmäärärahat eivät riitä vahinkojen korvaamiseen. Lupakäytäntöjä tulee joustavoittaa ja prosessia nopeuttaa, jotta vahinkokertymien muodostumiseen voidaan puuttua.

SYKE toteaa, että Suomen ilveskanta on ollut pitkään vakaalla pohjalla ja ilveksen suojelutaso on Suomessa suotuista (luontodirektiivin art. 17 raportointi 2013). Tuoreimmassa vuoden 2015 nisäkkäiden uhanalaisuusarvioinnissa ilveksen luokkaa muutettiin vaarantuneesta silmälläpidettäväksi. Syke katsoo, että esitetty verotus ei vaaranna ”muun Suomen” kantaa. On kuitenkin tärkeää, että poikkeuslupien myöntämisessä huomioidaan ilveskannan tiheyserot eri puolilla Suomea.

Luonnonvarakeskus esittää seuraavaa. Suomen ilveskanta on vuonna 2017 ennen metsästyskautta 2 355–2 495 vuotta vanhempaa aikuista yksilöä. Ilvesten vähimmäiskannan koko on laskenut (laskua 5 %) edelliseen arvioon verrattuna. Vuonna 2016 arvioidaan havaitun 433–469 erillistä pentuetta, mikä on vähemmän kuin vuosina 2014 ja 2015. Koko maan mittakaavassa kannan kasvu on pysähtynyt ja kääntynyt laskusuuntaan, mutta ilvesten määrissä ja kannan kehitysvaiheissa on edelleen alueellisia eroja.

Suomen ilveskannan kehityksestä laaditun neljän vuoden aikajänteen populaatiomallin mukaan kannan kasvu pysähtyy, kun metsästysverotus on tarkastelujaksolla noin 16 %. Metsästysverotuksen ollessa tätä suurempi kanta pienenee. On syytä huomioida, että metsästysverotusvaikutusta on arvioitu voimakkaan kasvuvaiheen populaation tuottamiin kasvu- ja verotusennusteisiin. Nyt esitetty verotustaso 17,4 % (kohdistuen laskusuunnassa olevaan ilvespopulaatioon), tulisi toteutuessaan neljän vuoden aikajänteellä todennäköisesti jatkamaan ilveskannan nykyistä laskevaa kehityssuuntaa.

Yksittäisenä metsästysvuonna tapahtuvan verotuksen kokonaisvaikutus ilveskannan kehitykseen riippuu sitä edeltäneiden vuosien ja välittömästi seuraavien vuosien metsästysverotuksen määrästä. Tästä johtuen muutoksia kannan koossa on syytä tarkastella usean vuoden ajanjaksoina. Vaikka metsästys on tärkein ilveskannan alueelliseen kehitykseen vaikuttava tekijä Suomessa, saattavat alueelliseen kehitykseen vaikuttaa myös muut vaikeasti ennakoitavat tekijät, kuten muutokset saaliseläinkantojen koossa, ilvesten luontaisessa kuolleisuudessa ja elinympäristön laadussa.

Tällä hetkellä (vuonna 2017) jo tapahtuneet muutokset taustalla olevan ennustemallin lähtötietoihin (pentueiden määrään) voidaan nähdä vasta tulevan talven havaintoaineistossa (yhden vuoden viive). Metsästyssaaliin kautta saatava tieto lisääntymisikäisten naaraiden osuudesta koko metsästyssaaliissa osoittaa lisääntymisikäisiin naaraisiin kohdistuvan metsästysverotuksen koventuneen viimeisten metsästysvuosien aikana. Tämä havaittu muutos poikkeaa skenaariomallin populaatiodynamiikan oletustilanteesta, mutta on osin huomioituna naarasverotuksen vakiossa (vuosien painotettu keskiarvo). Sekä pentuearviointiin että mallin tuottamaan metsästyskestävyyteen liittyy arviovuonna epävarmuustekijöitä, jotka olisi tarpeen huomioida verotussuunnittelussa. Metsästysverotusta tulisi pyrkiä ohjaamaan siten, että metsästys säästää lisääntymisikäisiä naaraita. Neljän vuoden ennustetta tulisi tarkastella kokonaisvaltaisesti, myös populaatioennusteiden vaihteluvälit huomioon ottaen.

Asetusluonnoksessa mainittu enimmäismäärä koskien poikkeusluvalla sallittavaa ilveksen metsästystä metsästysvuonna 2017–2018 ei yksittäisen metsästyskauden tasolla todennäköisesti vaaranna Suomen ilveskannan elinvoimaisuutta poronhoitoalueen ulkopuolella olevalla kannanhoitoalueella.

Asetusluonnokseen liittyvästä muistiosta

Asetusluonnosta koskevaan muistioon liittyen, Luonnonvarakeskus huomauttaa sivulla 10, kappaleeseen ”Suurimmat sallitut saalismäärät” liittyen: vaikka ”ilveskanta on vahvistunut” esimerkiksi vuoden 2007 tasoon verrattuna, on ilveskanta ollut kuitenkin laskusuunnassa vuodesta 2014 alkaen.

Samassa kappaleessa: ”ja tasapainottaa ilvesten määrää suhteessa muuhun luontoon.” Mikään aineisto ei osoita, että muu luonto olisi ollut ilveksen suhteen epätasapainossa, tai että ilveskanta olisi millään alueella saavuttanut edes runsaimpina kannan koon aikoina elinympäristön kantokyvyn rajaa.

Asetusluonnoksen sivulla 14, kappaleessa kolme, mainituista ”ilvestihentymistä”: ilvestiheyden vaihtelut kytkeytyvät elinympäristön rakenteeseen ja saaliseläinkantojen runsauteen ja ovat siten lajin ekologiaan ja biologiaan liittyvä ominaisuus. Tihentymien ”purku” metsästyksen tavoitteena on siten epärealistinen tavoite, sillä vaikka yksilömäärää kokonaisuutena voidaan metsästyksellä laskea, ovat jotkut alueet edelleen suotuisampia ilveksen elinympäristöinä kuin toiset, ja tämä on tulevaisuudessakin ensisijainen syy sille, miksi ilvestiheys eri alueilla luontaisesti vaihtelee.

Asetusluonnoksen sivulla 14, kappaleessa neljä, mainittuun suurpetojen aiheuttamaan metsäpeuranvasahävikkiin liittyen: aineistoa, joka tukisi päätelmää ilveksen muita suurpetoja merkittävämmästä roolista, ei ole olemassa. Aikuiskuoletisuuden aiheuttajana aineistot osoittavat muiden suurpetojen (erityisesti susi ja karhu) olevan ilvestä merkittävämmässä roolissa.

Suomen riistakeskus pitää asetuksen tavoitteita oikean suuntaisina. Suuressa osassa maata ilveskannan kasvu näyttäisi taittuneen, mikä on ollut tavoitteena. Alueellisissa trendeissä on eroja, ja Suomen riistakeskus pyrkii verotussuunnittelullaan vaikuttamaan siten, että ilveskannan koko ja tiheys olisi eri puolilla Suomea alueiden olosuhteisiin nähden tarkoituksenmukainen. Poronhoitoalueen ulkopuolisen Suomen alueelle esitetään verotukseksi 17,4 %. Verotustaso on hieman Luonnonvarakeskuksen verotusskenaariota antamaa kannan koon todennäköisimmin vakiinnuttavaa tasoa 16 % korkeampi. Kuitenkin ottaen huomioon sen, että myönnettyjen poikkeuslupien käyttöaste jää tyypillisesti 90–95 % luokkaan, voidaan arvioida, että toteutuva verotus ei ylittäne 16 % tasoa merkittävästi. Näin ollen ilveskannan laskun taittaminen on jatkossa muutaman vuoden aikajänteellä mahdollista, jos tulevien vuosien verotustasot asetetaan niin, että ne tukevat sen kaltaista kehitystä.

Esitetyn verotustason puitteissa voidaan suunnata metsästystä metsäpeurakannan kehityksen kannalta merkittävälle alueelle Kainuussa, Oulun aluetuomiston alueella, Pohjanmaalla sekä Keski-Suomessa. Lisäksi voi-

daan maa- ja metsätalousministeriön asetuksen muistion esittämällä tavalla huomioida Metsäpeura Life -hankkeen tulevat istutusalueet.

Verotuksen suuntaamisessa on ollut usean vuoden aikajänteellä merkittävänä tavoitteena ilveskannan tiheyden tasoittaminen. Verotusta tullaan edelleen suuntaamaan maa- ja metsätalousministeriön asetusmuistion sekä ilveskannanhoitosuunnitelman linjausten mukaisesti ilvestiheimmille alueille. Alueilla, joiden ilveskannan tiheys on muita alueita matalampi, verotustaso tulee olemaan maltillinen.

Ilveksen saalislajien runsaudet vaihtelevat, mutta generalistipetona ilves voi yleensä varsin hyvin mukautua saalislajien runsauksien vaihteluihin kohdentaen saalistustaan kulloinkin saatavilla olevaan saalislajistoon. Esimerkiksi metsäjäniksen osalta tutkimuksissa ei ole havaittu ilveksen saalistuksen säätelevän metsäjäniksen runsautta, vaan siihen vaikuttavat voimakkaammin muut mekanismit. Ilveksen runsaudella on kuitenkin tutkimuksissa havaittu olevan epäsuoria positiivisia vaikutuksia jäniskantoihin kettukantojen runsausvaikutuksen kautta. Suomen ilveskannan terveydentilaa seurataan Eviran toimesta mm. sinne toimitettujen kuolteiden ilvesten avulla ja myös Luonnonvarakeskuksen saaliiksi saatujen ilvesten käsittelyn yhteydessä tehdään havaintoja ilveskannan terveyden tilasta. Seurannan perusteella ei ole ollut havaittavissa, että ilveskannan ravintovarot olisivat loppumassa missään päin valtakuntaa.

Alueellisten riistaneuvostojen palautteissa on tuotu esille, että suurpetojen ravintovarojen runsaus ja siihen liitetty sosiaalinen kestävyys pitäisi ottaa enemmän huomioon verotussuunnittelussa. Erityisesti karhun osalta itäisen Suomen heikkoon hirvitilanteeseen on jo pyritty reagoimaan kuluvan metsästysvuoden verotuksen suuntauksessa. Ilveksen osalta asetusluonnoksessa esitetyn kiintiön puitteissa kyseiseen haasteeseen voidaan vastata rajallisesti. Tätä kokonaisuutta tullaan jatkossa Suomen riistakeskuksen verotussuunnittelussa tarkastelemaan, arvioimaan millä tavoin eri suurpetokantojen runsaus ja niiden saalislajien kantojen kehitys voitaisiin perustellusti ottaa vahvemmin suunnittelussa huomioon.

Suomen riistakeskus pyysi asetusluonnoksesta palautetta alueellisilta riistaneuvostoilta. Palautteen antamismahdollisuus oli ensimmäinen kuluvan vuoden ilveskanta-arvion valmistumisen jälkeen. Kannanottoja saatiin viideltä alueelliselta riistaneuvostolta. Kannanotot ovat Suomen riistakeskuksen lausunnon liitteenä.

Suomen riistakeskus katsoo, että asetusluonnoksessa esitetty verotusmäärä on perusteltu ilveskannan hoidon näkökulmasta. Muun Suomen kannanhoitoalueen ilveskanta voi esitetyllä verotuksella, ja huomioiden verotuksen näkymisen kanta-arviossa viiveellä, kokonaisuudessaan edelleen laskea. Tämä on kuitenkin tarkoituksenmukaista ottaen huomioon ilvestiheimpien alueiden haasteet ja metsäpeuran suojelutilanteen kriittisyyden sekä ilveskannan hoidon sosiaalisen kestävyys. Suomen riistakeskus tulee verotussuunnittelullaan pyrkiään siihen, että ilvestiheimmillä alueilla kantaa voitaisiin edelleen verottaa riittävästi suhteessa kannan koon ja tiheyteen. Alueilla, joilla ilveskanta on harva, pyritään verotustasoon, joka mahdollistaa kannan leviämisen ja kasvun. Erityisesti itäisessä Suomessa on alueita, joilla elää suhteellisen runsaslukuisina useita suurpetolajeja. Tästä aiheutuu haasteita riistataloudelle, minkä Suomen riistakeskus mahdollisuuksien mukaan huomioi eri suurpetolajien verotussuunnittelussa. Koska ilveskannan koon kehittymistä seurataan vuosittain, voidaan tulevien vuosien verotusmäärissä huomioida ilveskannan kehitys, ja varmistaa kannanhoidon ekologinen kestävyys.

Asetusluonnoksen muistiossa on sivulla 1. virheellisesti todettu, että ilveskanta on kasvanut vain Keski-Suomessa. Sivulla 18. on kuvan 7. osalta todettu, että kuvassa olisi ilvessaalis metsästysvuonna 2016–2017. Kuvassa on kuvateksteissä todetusti tietoon tullut ilvespoistuma, joka sisältää metsästyssaaliin lisäksi muut tietoon tulleet kuolleet ilvekset, eli muun muassa tietoon tulleet auton alle jääneet ilvekset.

Suomen riistakeskuksen alueellisten riistaneuvostojen kommentit asetusluonnoksesta:

Pohjois-Häme

Alueellinen riistaneuvosto kannattaa lausunnon kohteena olevassa asetusluonnoksessa esitettyä ilvespoikkeuslupien enimmäismäärän pitämistä samana (404 yksilöä) kuin edellisenäkin vuonna. Esitetyllä kiintiöllä ilveskannan verotus säilyy kestäväällä tasolla, vaikka Suomen ilveskannan arvioidaan hieman pienentyneen edellisen vuoden arvioon nähden.

Etelä-Häme

Etelä-Suomessa lammastilalliset ovat suojanneet tuotantoeläimet suhteellisen hyvin mm. aitauksilla, mikä osaltaan vähentää ilveksen aiheuttamia vahinkoja vrt. poronhoitoalue.

Myös tämä tulisi huomioida vahinkoriskiä arvioitaessa. Ilveskanta ei ole juurikaan harventunut, mikä näkyy mm. siinä että ilveshavaintoja tehdään tasaisesti. Lisäksi pihakäynnit ja näköhavainnot eivät ole juurikaan vähentyneet. Ihmisarkuus ei ole merkittävästi lisääntynyt, sillä ilveksiä tavataan pelottomasti pihajänteillä. Ilveskanta-arvio ei ole edellisvuodesta juurikaan vähentynyt (65–135 yksilön ero), osaltaan tähän voivat vaikuttaa myös huonot lumijälkitalvet jolloin havaintoja on jäänyt tekemättä jolloin ilveksiä olisiikin enemmän.

Uusimaa

Metsäpeura on asetusluonnoksessa nostettu erityisesti huomioitavaksi esiintymisalueillaan. Uudellamaalla leudot talvet ovat viime vuosina auttaneet metsäkaurista ja kuusipeuraa, mutta kovempina ja runsaslumisina talvina ilveksen saalistus voi aiheuttaa suuria vahinkoja näiden lajien kannoille. Uudellamaalla toisena ongelmana on suurpetojen kokonaiskantojen kasvu (ilves, susi, karhu), mikä ei sovi Uudenmaan tiheästi asutuille alueille. Jatkuvasti tulee havaintoja ilveksistä pihapiireissä, kesykykkoja tapetaan jatkuvasti ilveksen toimesta, mitä ei noteerata missään. Kissan menettäminen voi olla traaginen kokemus perheille, erityisesti lapsille. Näiden syiden vuoksi ilveksen poikkeuslupia pitäisi suunnata enemmän näille tiheään asutuille alueille. Kiinnostus raportoida ilveshavainnoista on vähentynyt voimakkaasti, mikä johtaa virheelliseen tietoon kannan koosta. Syynä tähän on se, että ilvekset ovat jatkuvasti lähellä asutusta ja jälkiä havaitaan koko ajan talviaikaan. Poikkeuslupien määrän kasvattamista on vaikea perustella, kun kanta-arvio näyttää laskusuuntaa, mutta poikkeuslupien määrää pitäisi nostaa, jotta edellä mainittuihin ongelmiin saataisiin helpotusta. Vain yhden tai kahden ilveksen pyynti esimerkiksi noin 40 000 ha alueelta johtaa siihen, että kanta hitaasti kasvaa.

Oulu

Ministeriön luonnoksen valtakunnallinen ilveskiintiö on kohdallaan. Kannanhoidollisen metsästyksen suunniteltu verotus (17,4 %) pitää kanta kurissa. Hyvänä asiana nähtiin, ettei vahinkoperusteisille ilvesluville asetettu kiintiötä sekä, että metsäpeuran suojelun otetaan huomioon esityksessä.

Pohjois-Savo

Pohjois-Savon alueellinen riistaneuvosto toivoo Suomen riistakeskuksen lausuntoon liitettäväksi ja kiinnitettävän huomioita seuraaviin muistiossa oleviin seikkoihin: Asetusmuistion toisessa kappaleessa todetaan: Viime vuoteen verrattuna kanta on kasvanut hienoisesti vain Keski-Suomessa. Itse asiassa kanta on pienentynyt Keski-Suomessa ja kasvanut merkittävästi vain Pohjois-Savossa, jossa Luonnonvarakeskuksen kanta-arvioiden perusteella ilveskanta on vahvistunut edellisestä vuodesta 15,8 %. Tämä kehitys tapahtui vaikka Pohjois-Savon alueella verotusprosentti viime pyyntikaudella oli 15,9 % vuotta vanhemmista ilveksistä. Pohjois-Savon ilveskannan vahvistuminen oli havaittavissa jo kuluneena talvena, jolloin poliisille ja riistakeskuksen aluetoimistolle tuli kansalaisilta selvästi aiempia vuosia enemmän yhteydenottoja pihoissa liikkuvista pelottomista ilveksistä.

Asetusmuistion kohdassa 3 todetaan: ”Maa- ja metsätalousministeriön tavoitteena on ollut asetuksen mukaisella suurimman sallitun saalismäärän mitoituksella leikata kannan kasvua ja tasapainottaa ilvesten määrää suhteessa muuhun luontoon.” Ilveksen tärkeimmän itäsuomalaisen saaliseläimen, metsäjäniksen, jälki-indeksin poikkeamat (%) viiden edellisvuoden keskiarvosta olivat Pohjois-Savossa –49 %, Pohjois-Karjalassa –34 % ja Kainuussa –39 %. Lisäksi pitkäaikainen kannankehityssuunta on Pohjois-Savossa ollut selkeästi laskeva. Erittäin vahvan valkohäntäpeurakannan ydinalueella jälki-indeksin (2017) poikkeamat (%) viiden edellisvuoden keskiarvosta olivat Varsinais-Suomessa +328 %, Uudellamaalla +37 %, Satakunnassa +51 %, Pohjois-Hämeessä +168 % ja Etelä-Hämeessä + 38 %. Vastaavat metsäkauriin jälki-indeksin poikkeamat (%) viiden edellisvuoden keskiarvosta olivat Varsinais-Suomessa -100 %, Uudellamaalla +41 %, Sa-

takunnassa +80 %, Pohjois-Hämeessä +305 % ja Etelä-Hämeessä +75 %. Riistakolmiolaskennan jälkiindeksin sopivuudesta kyseisten pienten hirvieläinten kantojen seurantaan voidaan olla montaa mieltä, mutta suuruusluokkana näiden ilvekselle hyvin sopivien saaliseläinten kannat näyttävät olevan erittäin vahvat ja kasvussa.

Yleisesti suurpetokantojen hoidosta maassamme

Julkisen Riistakonsernin strategian Yhteiskunnallisissa vaikuttavuustavoitteissa todetaan muun muassa:

- Riistakannat säilyvät elinvoimaisina
- Riistatalous luo hyvinvointia

Vastaavasti riistatalouden puuttuminen on aiheuttanut selvää pahoinvointia itäsuomalaisessa metsästäjäkunnassa, ilmenemällä mm. orastavina petohavainto- ja SRVA -toiminnan lakkoiluna. Riistataloudellisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta tarkastellen tuntuu kummalliselta, että heikoimman saaliseläinkannan alueilla ilveksen verotus-% on vahvojen pienten sorkkaeläinkantojen alueita pienempi. Suurpetojen kannanhoidon ja niiden saaliseläinkantojen hoidossa olemme tilanteessa, jossa maan vahvimilla suurpetoalueilla Itä-Suomessa on maan heikoimmat hirvieläinkannat. Esimerkkinä kuluvalta syksyltä Ilomantsissa hirvi on rauhoitettuna toista vuotta peräkkäin ja vastaavasti lounaissuomalaisen suuren seuran alueelta on tavoitteena kaataa 70 valkohäntäpeuraa tuhannelta hehtaarilta. Toki alueelliset maaperän rehevyys, talven kovuus ja muut ihmisestä riippumattomat seikat vaikuttavat tilanteeseen. Suurpetojen ja niiden saaliseläinten kantojen tilanne eri puolilla maata tulisi ottaa suurpetojen verotuksen suunnittelussa ja suurpetokantojen alueellisessa painottamisessa nykyistä enemmän huomioon, koska vain siten voidaan vahvistaa myös alueellista sosiaalista kestävyttä suurpetokantojen hoitoa kohtaan. Pohjois-Savon alueellinen riistaneuvosto esittää asetuksen voimassaoloajalle 420 yksilön ilveskiintiötä muun Suomen kannanhoitoalueelle, jotta Itä-Suomen heikko saaliseläintilanne voidaan ottaa verotuksen suunnittelussa huomioon.

Poliisihallitus ja Saamelaiskäräjät toteavat, että ei ole asiassa lausuttavaa.

Sisäministeriön rajavartio-osasto/Rajavartiolaitos toteaa, että vaikkakin ilveksen kanta on monen vuoden hurjankin nousun jälkeen lähtenyt laskemaan päin, Rajavartiolaitos kannattaa pyyntilukujen pitämistä edelleenkin saman suuruisina kuin aiempaan metsästyskauteen ehdotetun asetuksen perustelumuistiossa kuvatuin syin. Näin ollen Rajavartiolaitos kannattaa esitystä.

MTK pitää tarkoituksenmukaisena, että poronhoitoalueen ulkopuoliset kannanhoitoalueet yhdistetään yhdeksi yhtenäiseksi alueeksi. Alueiden kannan kasvupotentiaalissa tai verotuksen tason määrittelyssä ei ole merkittäviä eroja. MTK kannattaa tehtyä kiintiöesitystä, joka tavoitteena on rajoittaa ja estää ilveskannan voimistumista. Lupien kohdentamisessa tulee painottaa niitä alueita, joissa olemassa oleva kanta on tihein. MTK pitää myös tärkeänä, että aiempien vuosien tapaan vahinkoperusteisia ilveksen kaatolupia voidaan myöntää esitetyn kiintiön ulkopuolella ja ajoittuen tarvittaessa myös metsästyskauden ulkopuolelle.

WWF toteaa, että poronhoitoalueen eteläpuolisen Suomen ilveskanta ennen alkavaa metsästysvuotta on noin 2 300 (2 275–2 370) vuotta vanhempaa yksilöä, kun se vuotta aikaisemmin oli noin 2 400 (2 390–2 445) yksilöä, ja sitä edellisenä vuonna noin 2 700 (2 635–2 710) yksilöä. Alueen ilveskanta on siis pienentynyt noin 400 yksilöllä (noin 15 %) parissa vuodessa. Syynä tähän on, kuten asetuksen taustamuistiossa todetaan, vuosia jatkunut lähelle maksimiverotuksen rajaa tai sen yli mitoitettu metsästysverotus. MMM kertoo taustamuistiossa, sen tavoitteena on asetuksen mukaisella suurimman sallitun saalismäärän mitoituksella ”leikata kannan kasvua ja tasapainottaa ilvesten määrää suhteessa muuhun luontoon.” Edelleen MMM toistaa asetusluonnoksen taustamuistiossa jälleen kerran kannan taantumiseen johtavan metsästyskiintiön perusteluna, että ilvestä koskevat ”ongelmat liittyvät ihmisten sietokyvyn lisäämiseen ja parantamiseen”, ja että ”ihmisiä ärsyttää ilveksen tapa saalistaa valkohäntäpeurojen, metsäkauriiden tai jäniksien ruokintapaikoilla, jolloin riistanhoitotyön koetaan valuvan hukkaan.” MMM esittää taustamuistiossa myös, että ”Ihmisten sietokykyä voidaan lisätä ja samalla ilvesvastaisuutta vähentää sallimalla kannanhoidollinen metsästys, joka samalla lisää ilveksen arvostusta arvokkaana riistaeläimenä.” Mitään lukuja tai tutkimuksia näiden väitteiden tueksi ei esitetä, eikä myöskään ekologisista perusteluista sille, miksi olisi ylipäänsä tarpeen ”tasapainottaa ilvesten määrää suhteessa muuhun luontoon.” Toisaalta ei mainita sitä, että ilveksellä on tutkimusten mukaan merkitystä pienpetojen (mm. ketun ja supikoiran) kantojen säätelijänä, ja tätä kautta elinvoimainen ilveskanta vaikuttaa

suotuisasti esim. kanalintukantoihin. Kuten WWF on jo useina aiempina vuosina lausunnoissaan korostanut, MMM:n perustelut luontodirektiivin määräyksistä poikkeamiseen ”vakaan populaation” (= 16 %) tason ylittävällä ilveskannan metsästysverotuksella ovat hataralla pohjalla ja vinoutuneen otoksen mielipiteisiin perustuvia.

WWF selvitti maaliskuussa 2013 – jolloin ilveksiä oli Suomessa enemmän kuin nyt – suomalaisten asenteita ilvekseen laajassa mielipidekyselyssä. Kyselyn tulosten mukaan ylivoimainen enemmistö, 73 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että ilveksiä ei ole Suomessa liikaa. Sama määrä suomalaisista katsoi, että heidän sietokykynsä ilvestä kohtaan ei ole ylittynyt. Vain yhdeksän prosenttia suomalaisista katsoi, että ilveksiä on Suomessa liikaa ja ilmoittaa sietokykynsä ilvestä kohtaan ylittyneen. Kaikista vastaajista valtaosa (61 %) oli sitä mieltä, että ilvestä voidaan säädellä metsästää, mutta kestävän verotuksen tasoa ei pidä ylittää. Vastaajista 15 % oli sitä mieltä, että ilveskannan luontaista kehittymistä ei tulisi metsästyksellä rajoittaa lainkaan, ja 14 % vastaajista vastasi, että ilveksiä tulisi metsästyksellä selvästi vähentää. Vastaajien ilvesasenteet ovat melko samanlaisia riippumatta esimerkiksi iästä tai siitä, onko perheessä metsästyslupia. Vastaajina kyselyssä oli 2 191 vähintään 18-vuotiasta suomalaista koko maan alueelta. Poronhoitoalueen eteläpuolisessa Suomessa ilveksen kotieläintaloudelle aiheuttamat vahingot ovat vaatimattomia, eikä ilves ole vaaraksi ihmisille. Ilvesvastaista asennetta voi olettaa esiintyvän lähinnä metsästäjäkunnassa – saatetaan ajatella, että ilves ja metsästäjät kilpailevat samasta saaliista (esim. valkohäntäkauriista ja metsäkauriista). Kuitenkin WWF:n vuonna 2013 teettämän kyselyn mukaan myös niistä vastaajista, joiden perheessä on metsästyslupa, ylivoimainen enemmistö (68 %) oli sitä mieltä, että ilveksiä ei ole Suomessa liikaa eikä sietokyky ilvestä kohtaan ei ole ylittynyt. Lisäksi valkohäntäkauris on Suomessa vieraslaji, kun taas ilves on arvokas osa luontaista lajistoaamme.

LUKE:n mallinnuksen mukaan 16 % verotustasolla eli alueen nykyisessä ilveskannassa noin 380 yksilön kokonaisverotuksella oltaisi ”vakaan populaation” kehityslinjalla. WWF:n esittää, että poronhoitoalueen eteläpuolisessa Suomessa ilveskiintiön ei tule ylittää tätä korkeintaan 16 %:n verotusta vastaavaa tasoa, ja kiintiöön tulee laskea muutkin kuin metsästyslain 41 a §:n 3 momentin mukaiset poikkeusluvut, pois lukien tutkimusperusteiset poikkeusluvut, joilla pyydetty eläin on tarkoitettu vapauttaa merkitsemisen tai GSM/GPS -pannan asettamisen jälkeen elävänä takaisin luontoon. Tämän kokoinen kiintiö riittää oikein kohdennettuna hyvin ilvesten ihmisarkuuden säilyttämiseen.

Poronhoitoalueella on ennen alkavaa metsästyskautta vain noin 100 (80–125) vuotta vanhempaa ilvestä. Asetuksen taustamuistion mukaan poronhoitoalueen ilveskannan verotus perustuu ”porovahinkojen mahdollisimman tehokkaaseen vähentämiseen”. On tärkeää, että ilveksestä ja muista suurpedoista aiheutuneet vahingot porotaloudelle korvataan riittävällä tavalla. Ilves, kuten muutkin suurpedot, kuuluvat elinvoimaisina kantoina kuitenkin myös poronhoitoalueen luontoon. Kannanhoitosuunnitelmien tavoitetta, että suurpetokantoja ei poronhoitoalueella ole tavoitteena kasvattaa, ei pidä tulkita niin, että suurpetokantoja tulisi aktiivisesti vähentää.

Tämän takia WWF on toistuvasti esittänyt ja esittää edelleen, että suurpetojen ja poronhoidon yhteiselon kannalta paras ratkaisu olisi, että suurpetojen aiheuttamien porotappioiden korvaamisessa siirrytään reviiripohjaiseen järjestelmään, jossa korvaus maksettaisiin – kuten maakotkan osalta jo menestyksellä tehdään – alueella elävien ja lisääntyvien suurpetojen määrän mukaan. Porovahinkojen korvausjärjestelmän kehittämisen lisäksi tulisi panostaa selvästi nykyistä enemmän erävalvontaan, suurpetojen salametsästyksen kitkemiseen sekä suurpetojen tappamiseksi ilmoitettujen porojen maastotarkastuksiin. Lisäksi MMM:n perustelu, että poronhoitoalueelle ei aseteta ilveskiintiötä, koska alueen kanta-arvio on epäluotettavampi kuin muualla maassa, on WWF:n mielestä ontuva. Alueen ilveskannan koko tiedetään riittävällä tarkkuudella kestävän kiintiön asettamiseksi, ja mahdollisten epävarmuuksien suhteen tulisi noudattaa varovaisuusperiaatetta. WWF esittää, että poronhoitoalueelle asetetaan alueellinen suurin sallittu saalismäärä, joka on kestävällä tasolla suhteessa alueen ilveskannan kokoon. Lisäksi WWF esittää, että poikkeuslupia ei tule myöntää niihin paliskuntiin, joiden alueella pidettävien eloporojen määrä on useana vuonna peräkkäin ylittänyt asetuksessa määritellyn suurimman sallitun määrän.

Suomen Metsästäjäliitto katsoo, että ilves on nykyisin selvästi runsaslukuisin suurpetomme, jonka kanta on maassamme pitkään ollut vahvassa kasvussa. Metsästäjäliiton mielestä kantaa tulee jatkossakin kansallisesti

säädellä kannanhoidollisella metsästyksellä. Ilveksen metsästys on liiton näkemyksen mukaan perusteltua ja tärkeää. Ilveksen arvo riistaeläimenä on kasvanut nimenomaan valtakunnallisen ilvesjahdin mahdollistumisen myötä. Se toimii myös esimerkkinä suurpedosta, jonka yksilömäärät ovat lisääntyneet metsästyksestä huolimatta. Ilveksen metsästys rikastuttaa suomalaista eräkulttuuria.

Suomessa elää Euroopan vahvin ilvespopulaatio. Ilveskanta on Luken arvion mukaan viime vuodesta jatkanut edelleen kasvuaan Keski-Suomessa ja laajoilla alueilla muualla maassa pysynyt ennallaan. Alueilla, joilla on tapahtunut laskua, kannan negatiiviset muutokset eivät ole olleet merkittäviä. Verrattuna edelliseen vuoteen pentueiden määrät ovat selvimmin kasvaneet Etelä- ja Pohjois-Savossa.

Luken kanta-arvon mukaan ilveksiä on maassamme vähintään 2 355–2 495 yksilöä. Kyseinen luku ei sisällä vuotta nuorempia pentuja. Metsästäjien havaintojen mukaan arviot ilveskannan kehityksestä ovat vuodesta toiseen sisältäneet runsaasti epävarmuustekijöitä, mikä on nyt ilmiönä vielä korostunut osassa Suomea. Eri-tyisesti viime vuosien vähälumisten talvien johdosta laajoilla alueilla eteläisessä ja lounaisessa Suomessa havainnointi on oleellisesti vaikeutunut. Liittoon on tullut myös tietoja, joiden mukaan ilvesten pihakäyntejä on paikoin niin paljon esimerkiksi Kainuussa, että kansalaiset eivät enää viitsi ilmoittaa niistä viranomaisille. Tämä johtaa nykyisessä järjestelmässä vääjäämättä todellisen kannan koon aliarviointiin ja toisaalta paikallisten ihmisten sietokyvyn kiristymiseen ilvestä kohtaan. Erillislaskentoja kannan koon selvittämiseksi tarvitaankin liiton mielestä lisää eri puolilla Suomea.

Voidaan myös osoittaa, että tihentymäalueilla ravintokohteiden väheneminen on johtanut ilvesten nälkiintymiseen, jolloin ne hakeutuvat pihapiireihin etsimään ravintoa. Kuten asetusluonnoksen taustamuistiossa todetaan, pihoihin tulevat ilvekset koetaan hyvin negatiivisesti. Muistiossa todetaan myös, että tavoitteena on muun muassa minimoida ilveksen läsnäolosta aiheutuvat haitat ja pitää ilveskanta ihmisarkana. Tässä tavoitteessa ei Metsästäjäliiton mielestä olla toistaiseksi onnistuttu riittävässä määrin.

Uhanalaisen metsäpeuran esiintymisalueella Kainuussa ja Suomenselällä vasoihin kohdistuva merkittävä ilveksen saalistuspaine on myös huomioitava lupien määrässä ja kohdentamisessa. Eriyishuomiota tulee liiton mielestä kiinnittää alueisiin, jonne metsäpeuroja on suunniteltu siirrettävän osana Metsäpeura Life -hanketta.

Metsästäjäliiton mielestä ei ole ilveslajin näkökulmasta järkevää yrittää pitää populaatiota niin lähellä kanto-kykynsä rajaa kuin nyt paikoin tapahtuu. Kanto-kyvyn rajoilla olevan populaation tuotto heikkenee, mikä on tutkimuksissa todettu tapahtuvan myös muiden lajien kohdalla vastaavassa tilanteessa.

Metsästäjät kokevat paikoin riistanhoitotyön mielekkyyden kyseenalaiseksi, sillä ilveksen saalistuspaine tekee pienten hirvieläinten kannanhoidossa ponnistelut turhiksi. Asia on otettava Metsästäjäliiton mielestä huomioon ilveksen pyyntilupien myöntämisen perusteluna. Suurpetojen vaikutukset muihin riistalajeihin ja sillä perusteltu kannanhoidollinen metsästys on tunnustettu olevan myös Bernin sopimuksen hengen mukaista. Asiasta on olemassa Bernin sopimuksen pysyvän komitean kanta.

Ministeriö esittää, että poronhoitoalueelle ei edelleenkään aseteta lupakiintiötä, mikä on liiton mielestä hyvä ja perusteltu menettely. Muun Suomen kannanhoitoalueelle ilveksen metsästyksen myönnettäisiin metsästysasetuksen mukaisesti yhteensä enintään 404 poikkeuslupaa, mikä on 10 lupaa enemmän kuin edellisenä vuonna. Myönnettävää lupamäärää tulee Metsästäjäliiton näkemyksen mukaan kuitenkin nostaa esitetystä.

Metsästäjäliitto esittää metsästettäväksi ilvesten enimmäismääräksi Suomessa poronhoitoalueen ulkopuolella 441 yksilöä, mikä on 19 %:n verotus ilvesten arvioidusta aikuiskannasta. Tällä lupamäärällä saataisiin ilveskantaa leikattua kohtuullisemmaksi, kohdennettua riittävästi lupia ongelma- ja tihentymäalueille ja kuitenkin pidettyä kanta jatkossakin suotuisan suojelun tasolla.

Metsästäjäliiton mielestä laskentayhteistyötä suurpetokantojen arvioinnissa tulee edelleen pyrkiä kehittämään metsästäjien kanssa ja lisäämään erillislaskentoja, jotta kanta-arviot saataisiin paremmin vastaamaan todellisuutta.

Metsähallitus Eräpalvelut pitää esitetyn kiintiön suuruutta perusteltuna ja näkee hyvänä, että kannanhoidollisella metsästyksellä pyritään kannan laskun hallittuun tasaantumiseen, mutta edelleen ilvestihentymien purkamiseen. MH:n Luontopalvelut toteaa, että asetuksessa esitetty 17,4 %:n verotus on ”vakaan populaation” 16 %:n verotusta suurempi, uhkaako verotuspaine populaation vakautta, varsinkin jos kannan koon laskeminen jatkuu? MH näkee hyvänä, että metsäpeura ja Metsäpeura Life -hanke on erityisesti huomioitu poikkeuslupien kohdentamisessa. Siirtoistutusten onnistumisen kannalta keskeistä on ilveksen ja myös muiden suurpetojen kantojen koko kohdealueilla: MH katsoo olevan perusteltua, että tarvittaessa kohdennetaan poikkeuslupia totutustarhojen läheisyyteen. MH Luontopalvelut esittää, että ilveskannan verotuksessa tulisi ottaa huomioon ilveksen keskeinen rooli haitallisten pienpetojen kuten supikoiran saalistajana sekä kannan kontrolloijana. Luontopalvelut toteaa, että ilveskantaa voisi kasvattaa metsäkauriin tihentymäalueilla, yhtenä keinona hallita voimakkaasti lisääntyntä metsäkauriskantaa. MH toteaa, että ilveksen kannanseurantaa poronhoitoalueella tulee kehittää ja parantaa, tarkemman kanta-arvion saamiseksi. Luontopalvelut ehdottaa, voisiko poronhoitoalueella olla muunlaisia tavoitteita ilveskannan koon suhteen kuin kannan pitäminen paljon alhaisempana kuin muualla Suomessa.

Luonnonsuojeluliitto Tapiola (jäljempänä Liitto) toteaa, että Metsäpeura Life -hankkeesta on tulossa odotetusti yksi peruste kiintiöiden ja lupaperusteluiden taustalle. Hanke tähtää suurpetojen määrän vähentämiseen tarhausalueilla. Suurimmat ongelmat metsäpeuran kannalta ovat kuitenkin, kuten toistuvasti ilmoitettu eri yhteyksissä, sopivien elinympäristöjen puute ja pirstaleisuus.

”Metsäpeura suosii erämaisia alueita, joista löytyy sopivia elinympäristöjä sekä talvi- että kesälaitumiksi. Kesällä peurat viihtyvät reheväkasvuisilla soilla ja talvella jäkälikkøkankailla.” Etenkin eteläisessä Suomessa ruohoiset (vrt. reheväkasvuiset) suot ovat pieniä ja pirstaleisia johtuen soiden ojituksesta (muuttuma turvekankaaksi) ja tehometsätaloudesta. Ravinteisuuden valuessa vuosikymmenet ojituksen kautta vesistöihin näiden suoalueiden ennallistaminen on haastavaa. ”Suurin yksittäinen metsäpeurakantaan vaikuttava tekijä on ihmisen vuosisatojen kuluessa aikaansaama laajamittainen maisemanmuutos. Soita on kuivatettu, metsät on hakattu muutamaan kertaan, sähkölinjaa on vedetty tuhansia kilometrejä ja tieverkosto ulottuu erämaihin.”

Tosiasiallisesti metsäpeura hyötyisi metsien ja soiden ennallistamisesta, monien muiden lajien ohella (esim. riekko, kolopesijät). Metsäpeura tulisi huomioida kokonaisvaltaisemmin juuri maankäyttöä koskevassa kaavoituksessa, jolloin peuralle soveltuvat elinympäristöt voitaisiin rauhoittaa turvetuotannon ulkopuolelle. Myös tuulivoiman suunnittelussa ja rakentamisessa tulisi peura huomioida paremmin, kuten kaiken infrastruktuurin suunnittelussa ja rakentamisessa. Liitto on useissa lausunnoissaan painottanut kokonaisvaltaiseen näkemykseen pohjaavan päätöksenteon tärkeyttä.

Metsäpeuran suojelussa petojen hävitystä merkityksellisempi asia on poronhoitoalueen etelärajan nostaminen, jolloin peuralle saataisiin lisää elintilaa. Tunturipeuran puolikesy, vapaana laiduntava nykymuoto poro on alkujaan nimenomaan tunturien laji, kun taas metsäpeura nimensä mukaisesti sijoittuu etelämmäs, metseen.

Kuten Luonnonvarakeskuksen riistasaalitilastosta (Taulukko 1) nähdään, metsäpeuraa on metsästetty koko 2000-luvun ajan. Metsästys oli voimallisinta vuosina 2001–2008. Kuten taulukosta käy ilmi, 2000-luvulla on metsästetty yhteensä 1 125 metsäpeuraa, mikä vastaa lukemaltaan lähestulkoon koko Suomenselän tämänhetkistä kantaa. Voidaan siis perustellusti myös kyseenalaistaa metsästyksen ajoitus, mikä metsäpeuran kannalta on ilmiselvästi tapahtunut liian aikaisin, ottaen huomioon, että metsäpeura saattaa saavuttaa jopa 20 vuoden iän.

Lajien suojelu tapahtuu parhaiten elinympäristöjä suojelemalla, ei muita lajeja hävittämällä.

Poronhoitoalueen petovahinkojen korvaussummia alentaisi oleellisesti asianmukaiset vahinkotarkastukset. Kuten Liitto on useasti jo todennut, vain murto-osa poronhoitoalueen petovahingoista tarkastetaan, jolloin ne perustuvat säännönmukaisesti ilmoitukseen. Ilmoituksissa on ollut puutteita ja viiveitä ja jopa vilpillistä toimintaa on ilmennyt.

Muut esityksen perusteet ovat aikaisemmista perusteluista tuttu kokoelma erilaisia skenaarioita ”ilveskonfliktista”, ilveksen statuksesta ”arvokkaana riistaeläimenä” ja lisäksi todetaan: ”Vaikka ilvestä yleisesti pidetään arvokkaana riistaeläimenä, ihmisiä ärsyttää ilveksen tapa saalistaa valkohäntäpeurojen, metsäkauriiden tai jäniksien ruokintapaikoilla, jolloin riistanhoitotyön koetaan valuvan hukkaan.”

Liitto toteaa edellä olevaan, kuten aiemmissakin lausunnoissaan, ettei konfliktia pidä luoda sinne missä sitä ei ole. Ilveksen kohdalla ei voida puhua konfliktista samoin kuten esimerkiksi suden tai poronhoitoalueella ahman osalta. Perusteena saaliseläimen arvon nostaminen metsästyksellä on hatara, eikä ole toteutunut viime talvina kannanhoidollisen tai sosiaalisperusteisen metsästyksen avulla sudenkaan kohdalla.

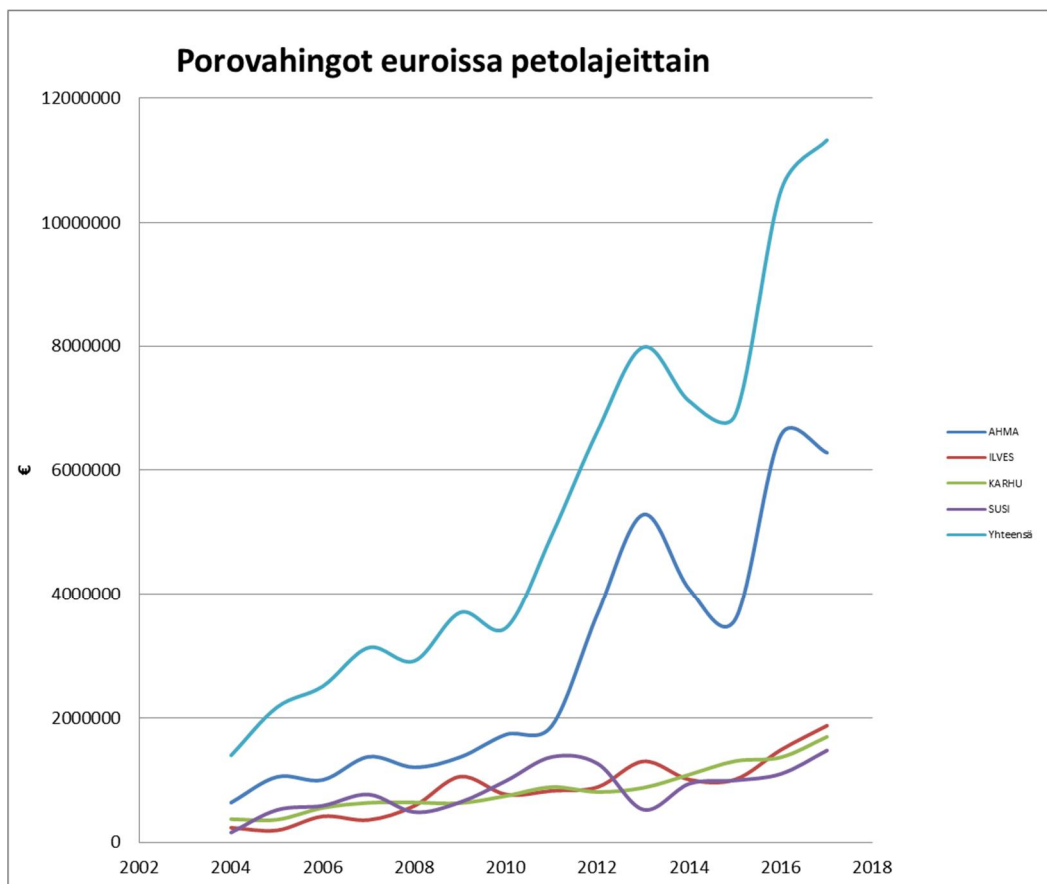
Valkohäntäpeura on vieraslaji, joka on mainittu kansallisen vieraslajistrategian luettelossa Suomessa tarkkailtavista tai paikallisesti haitallisista vieraslajeista (taulukko 6, s. 66). Vieraslajia ei ole tarpeen ryhtyä suojelemaan alkuperäislajia tappamalla. Ministeriön tulisi vihdoin kiinnittää huomiota asetuksen perusteluihin, jossa vuodesta toiseen toistuvat samat irrelevantit teemat.

Maa- ja metsätalousministeriö esittää metsästysvuoden 2017–2018 ilveskiintiöksi 404 yksilöä, joka on sama lukema kuin viime vuonna. Kuten Luonnonvarakeskuksen kannanarviosta voidaan todeta, ilvespentueita on vuonna 2016 Etelä-Savo, Pohjois-Savo ja Kaakkois-Suomea lukuun ottamatta vähemmän kuin edellisellä vuonna 2015. Kannan koko on laskenut 5 %, mutta tätä ei huomioida kiintiössä mitenkään.

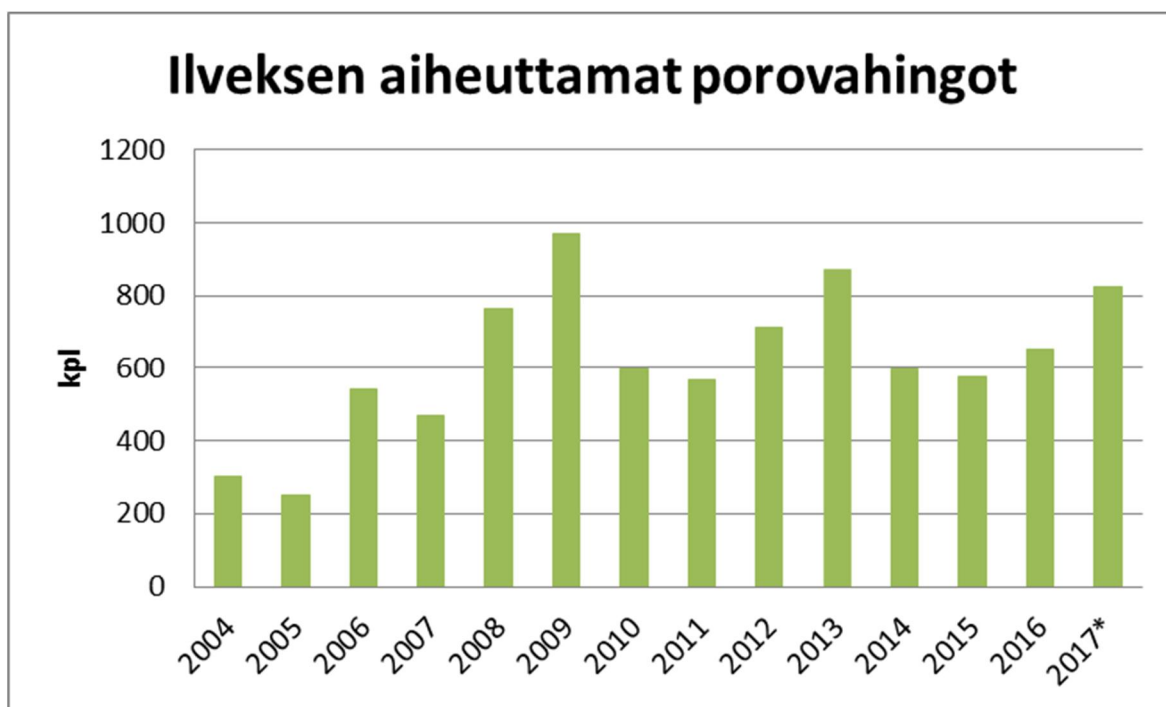
Edellä mainituin perustein Liitto esittää, että nyt asetettava kiintiö (404 yksilöä) on liian suuri metsästysvuodelle 2017–2018.

6 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 10.10.2017.

LIITE: Kuvat 5-12

Kuva 5. Suurpetojen aiheuttamien porovahinkojen laskennallinen arvo. Vuosi 2017 on arvio perustuen alkuvuoden 2017 vahinkoihin ja edellisen vuoden loppuvuoden ilvesvahinkoihin (29.9–31.12.2016). Ilvesvahingot ovat nousussa.

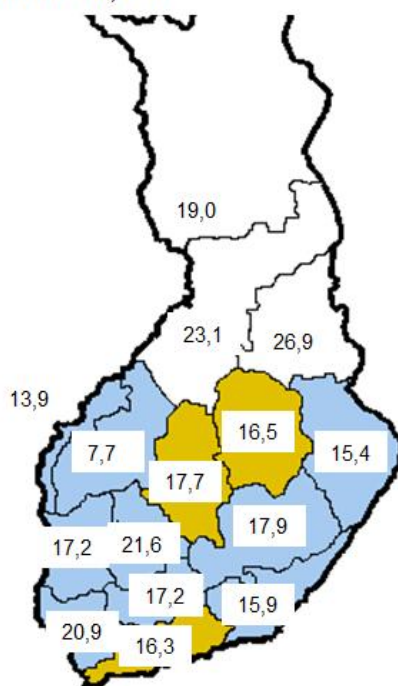

Kuva 6. Ilveksen tappamina ilmoitettujen porojen määrä. Loppuvuosi laskettu samoin kuin kuvassa 5.

Alueellinen yksilömäärä on laskettu kertomalla Luonnonvarakeskuksen alueen pentuehaarukan keskiarvo alueellisella muuntokertoimella.

Koko muun Suomen osalta yksilömäärä on laskettu kertomalla pentuemäärän keskiarvo keskimääräisellä muuntokertoimella 5,35.

Tietoon tullut poistuma metsästysvuonna 2016-2017 alueittain prosentteina suhteessa alueen ilvesmäärään kanta-arviossa 2017, koko muu Suomi 17,4 %

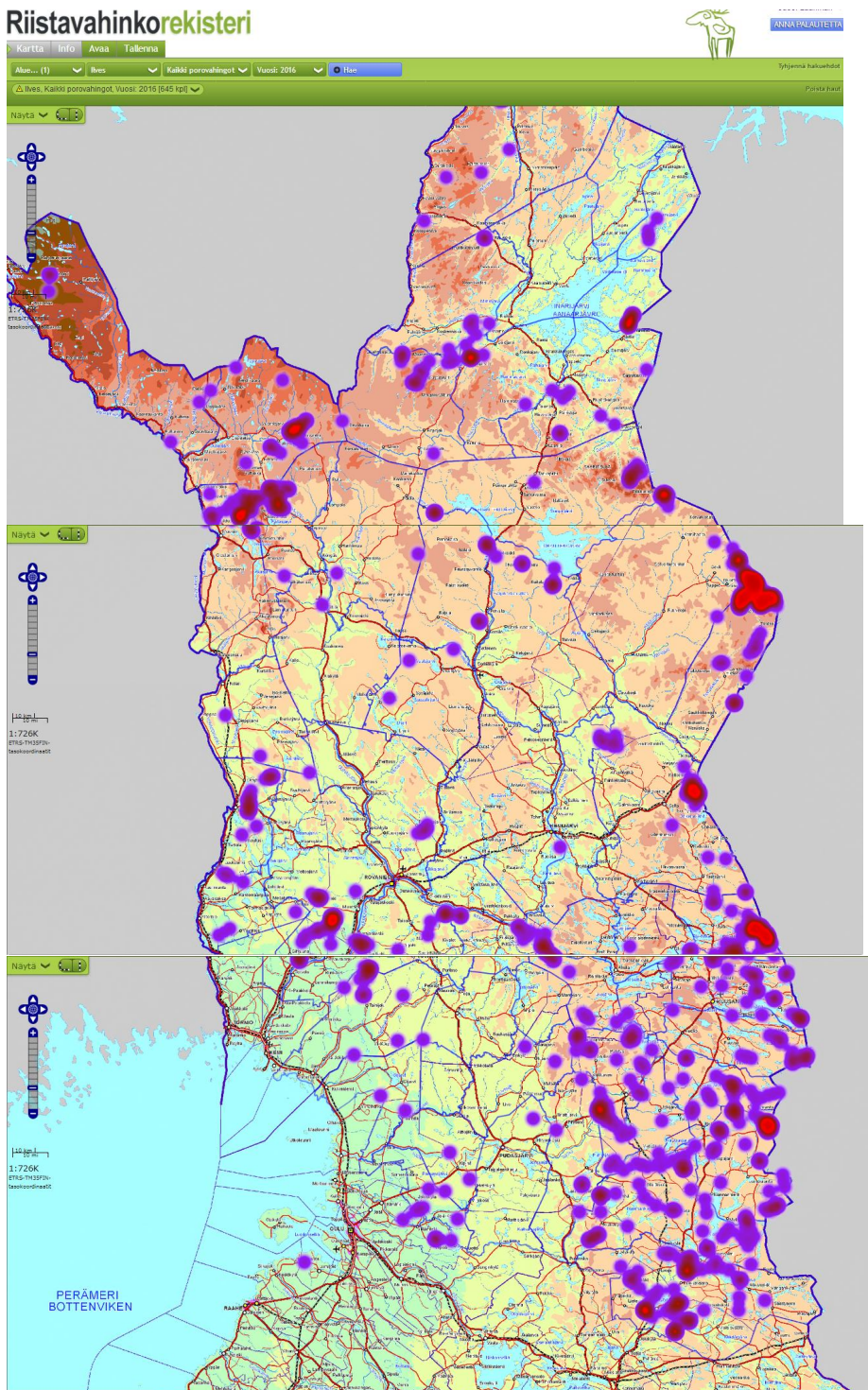

**Kainuu, Lappi ja Oulu =
ei ph-alue**

1.9.2017

© Suomen riistakeskus

Kuva 7. Tietoon tullut ilvespoistuma metsästysvuonna 2016-2017, joka sisältää metsästyssaaliin lisäksi muut tietoon tulleet kuolleet ilvekset eli muun muassa tietoon tulleet auton alle jääneet ilvekset. Lähde: Suomen riistakeskus

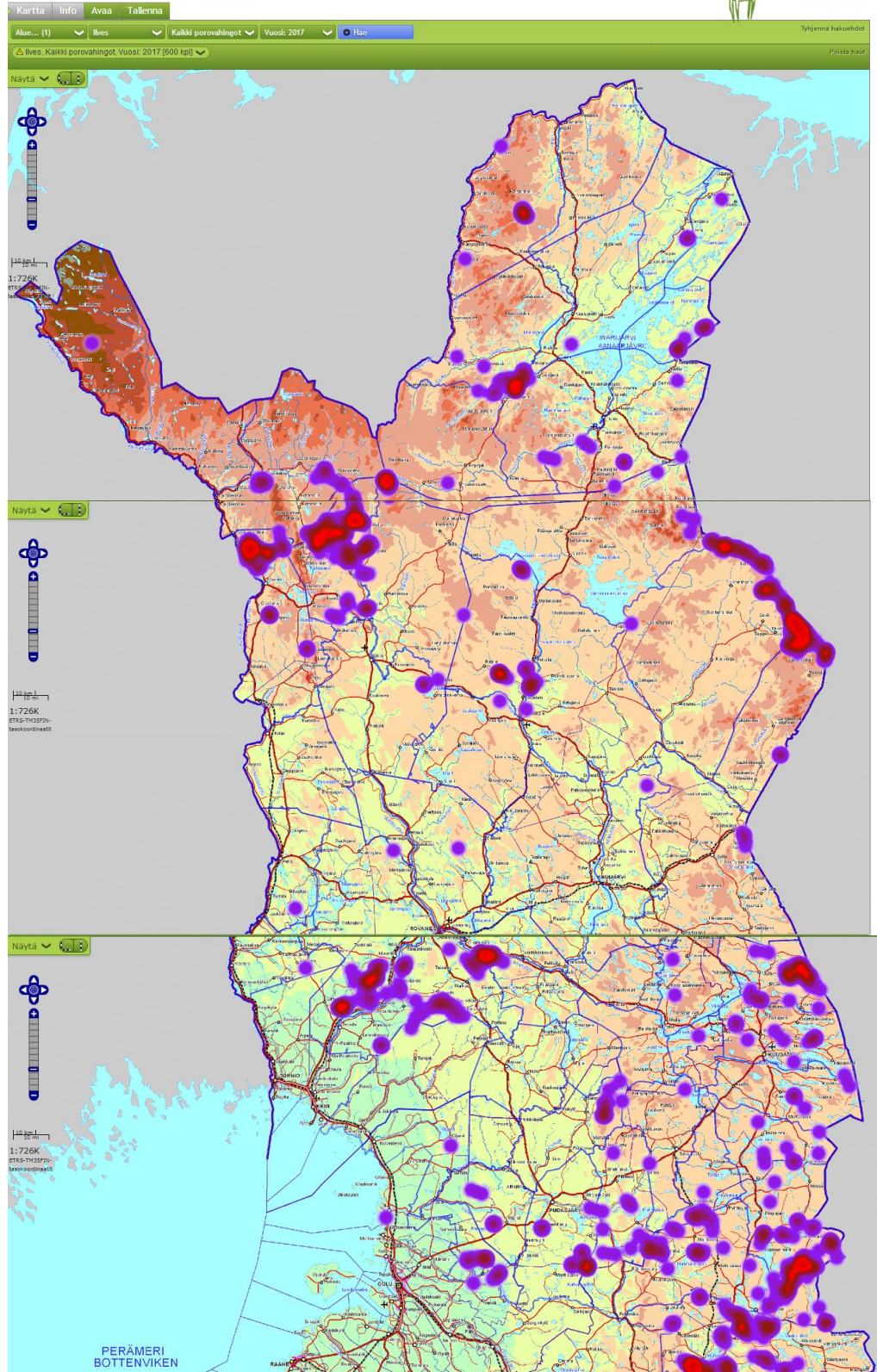

Kuva 8. Ilveksen aiheuttamien porovahinkojen sijoittuminen vuonna 2016 (653 kpl).

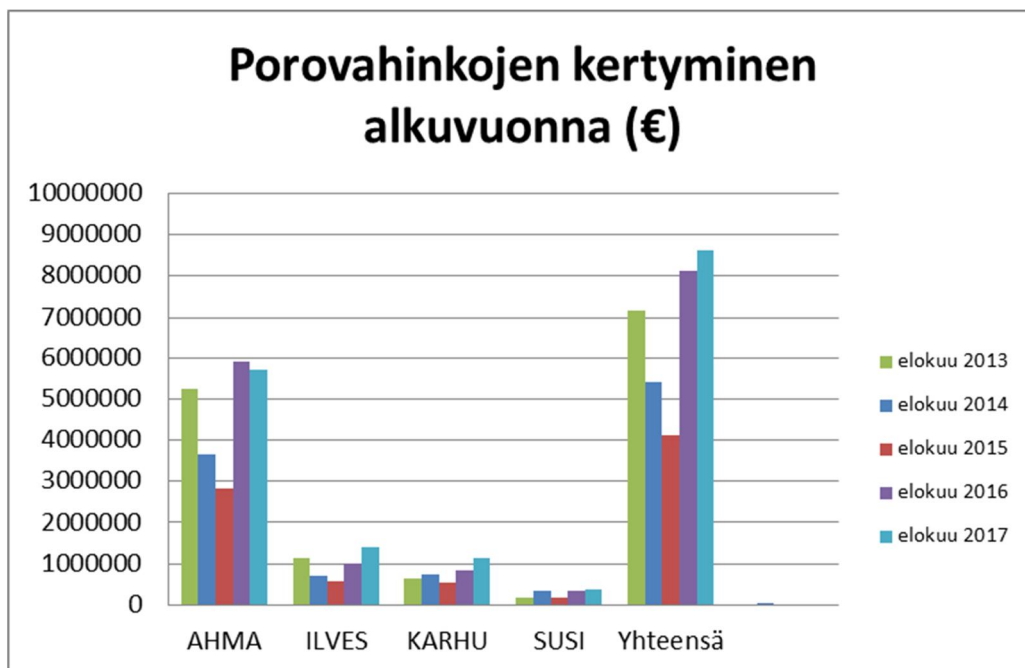
Riistavahinkorekisteri

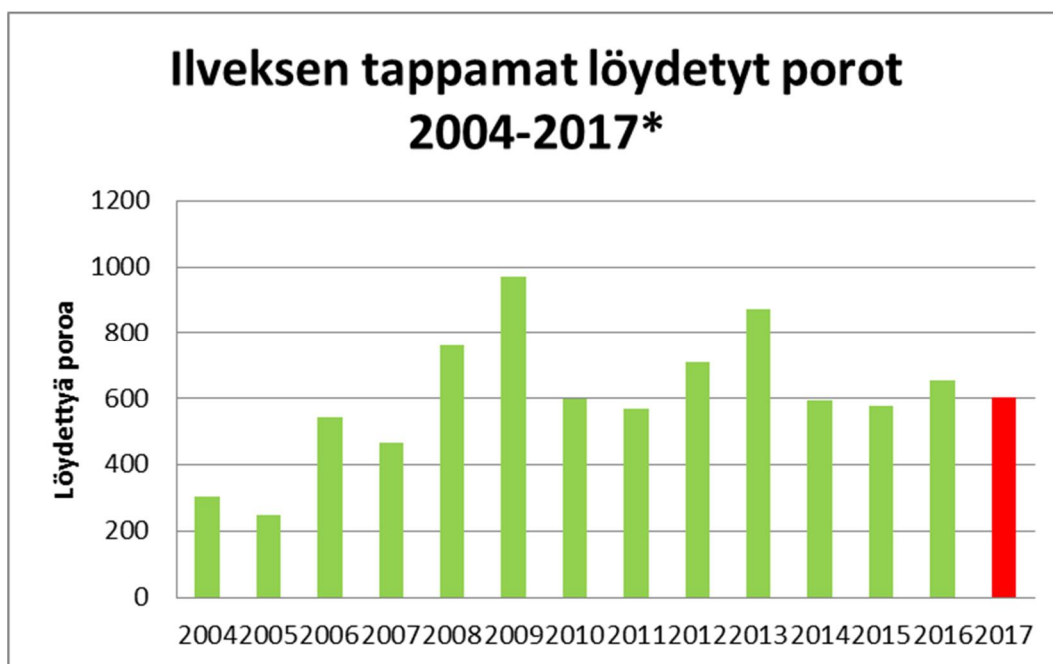
ANNA PALAUTETTA

Kuva 9. Ilveksen aiheuttamien porovahinkojen sijoittuminen 1.1-1.9.2017 (602 kpl).

Kuva 10. Porovahinkojen kertyminen euroissa *alkuvuonna 2017* verrattuna vuosiin 2013–2016 petoeläinlajeittain.

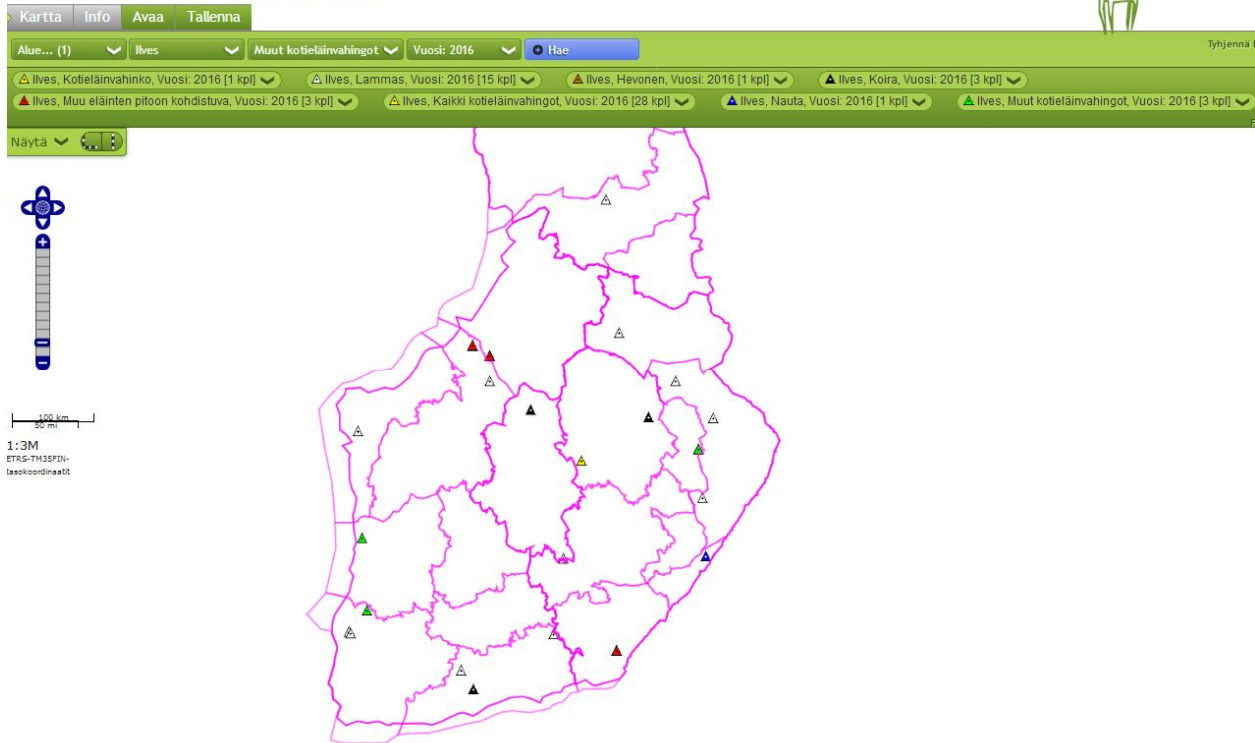

Kuva 11. Ilveksen aiheuttamien porovahinkojen kertyminen euroissa *alkuvuonna 2017* verrattuna vuosiin 2004–2016. Kuvassa 6 on arvio koko vuoden ilvesvahingoista.

Riistavahinkorekisteri

ANNA PAL

Kuva 12. Kotieläinvahinkojen sijoittuminen 2016, yhteensä 28 ilveksen aiheuttamaa vahinkotapausta. Vuonna 2015 tapauksia oli 21. Vuonna 2016 korvaussumma oli noin 26 000€. Alkuvuonna 2017 ilves on aiheuttanut vain 1 vahingon summaltaan alle 500 €. Lähde: Riistavahinkorekisteri.